

PRIROČNIK ZA INOVATIVNI PROTIPOŽARNI MODEL

**Priročnik kot podpora inovativnemu protipožarnemu modelu
za samoocenitev protipožarne varnosti na osnovi ekosistemskih storitev,
geomantijskih značilnosti kmetije ter splošne požarne varnosti**

Avtorji: ddr. Ana Vovk, mag. Zdenka Žakelj,
dr. Jože Podgoršek, Karin Lavin, Robi Lavin

Sodelujoči: Tamara Urbančič, Lilijana Mahne, Maja Klemen Cokan, dr. Mateja
Colarič Bajc, dr. Dragan Žnidarčič, Aleš Žakelj, mag. Alenka Volk,
Tomaž Volk, Mitja Volk, Marko Cvetko, Magda Rogelja, Tadej Rogelja, mag.,
Urška Frančeškin, Vera Lipičar, Anja Sedevčič Lasič

2025

KAZALO

UVOD V PRIROČNIK / 3

1 | POJASNITEV MODELA
PROTIPOŽARNE VARNOSTI NA
TEMELJU EKOSISTEMSKIH STORITEV,
GEOMANTIJE IN SPLOŠNE POŽARNE
VARNOSTI KMETIJ / 4

1.1 | Ekosistemske storitve kot temelj
protipožarne varnosti / 4

Zelena infrastruktura in vegetacijski vzorci / 4

Upravljanje gorljive biomase / 4

Naravni vodni viri / 5

Zmanjševanje erozije in ohranjanje tal / 5

Zaščita biodiverzitete / 5

Naravni plenilci in vloga živali / 5

Upravljanje s tlorisi in načrtovanje prostora / 6

Izobraževanje in ozaveščanje / 6

Monitoring in prilagodljivost / 6

1.2 | Geomantijski vidiki ocenjevanja
požarne ogroženosti / 7

Geomantijska shema štirih temeljnih dimenzij Zemlje / 7

Geomantijska analiza / 7

Geomantično pojmovanje petih elementov Zemlje
in človeka / 8

Geomantično branje karakteristik prostora / 9

Možnosti vključitve geomantije v vrednotenje
požarne varnosti na kmetijah / 10

1.3 | Metoda določanja stopnje požarne
ogroženosti kmetij glede na geografsko
lego in opremljenost kmetije / 16

Požarni red kot osnova za požarni načrt na kmetijah / 16

Pravni okvir in obveznosti lastnikov kmetij / 18

Operativni ukrepi za lastnike kmetij / 18

2 | KATEGORIJE IZDELAVE
INOVATIVNEGA MODELA
PROTIPOŽARNE VARNOSTI KMETIJ / 21

3 | UPORABA INOVATIVNEGA
PROTIPOŽARNEGA MODELA V PRAKSI
(rezultati analize uporabe Modela na
kmetijah) / 22

4 | ZAKLJUČEK / 25

PRILOGA: UKREPI ZA POVEČANJE
POŽARNE VARNOST KMETIJ / 27

Ekosistemske ukrepi / 27

Geomantijske ukrepi / 27

Geografska lega in opremljenost kmetije / 28

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

614.841:631.1(035)

PRIROČNIK za inovativni protipožarni model : priročnik kot podpora inovativnemu protipožarnemu modelu za samooценitev protipožarne varnosti na osnovi ekosistemskih storitev, geomantijskih značilnosti kmetije ter splošne požarne varnosti / avtorji Ana Vovk ... [et al.] ; sodelujoči Tamara Urbančič ... [et al.]. - Maribor : Inštitut za promocijo varstva okolja, 2025

ISBN 978-961-91869-1-6
COBISS.SI-ID 229045507

UVOD V PRIROČNIK

Priročnik je zasnovan kot praktični vodič za izboljšanje protipožarne varnosti na kmetijah. Njegov glavni cilj je pomagati lastnikom in upravljavcem kmetij pri prepoznavanju tveganj, povezanih s požarno ogroženostjo, ter pri uvajanju preventivnih in sanacijskih ukrepov, ki temeljijo na integraciji ekosistemskih storitev, geomantijskih načel in geografske analize.

Združuje tradicionalna in sodobna znanja ter inovativne pristope k obvladovanju požarnega tveganja. S tem ponuja celovit okvir za:

- **Oceno stanja** požarne varnosti na kmetiji ali določenem zemljišču.
- **Načrtovanje in izvedbo preventivnih ukrepov**, kot so naravne požarne pregrade, upravljanje biomase in izbira odporne vegetacije.
- **Prilagoditev kmetijskih dejavnosti**, da se zmanjša tveganje za nastanek in širjenje požarov.
- **Vključevanje geomantijskih vidikov**, ki omogočajo boljše razumevanje energijskih tokov zemlje in njihovega vpliva na požarno varnost.
- **Izobraževanje in ozaveščanje**, s ciljem povečati odpornost lokalnih skupnosti na požarna tveganja.

Priročnik je bil razvit v okviru projekta »Inovativni protipožarni model celostne revitalizacije kmetij«, ki je bil sofinanciran s strani Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Vključuje rezultate raziskav, analize požarne ogroženosti na različnih kmetijah in praktične ukrepe, ki so jih projektni partnerji preizkusili na terenu.

Končni namen dokumenta je omogočiti lastnikom kmetij, da postanejo bolj samozavestni in kompetentni pri obvladovanju požarnih tveganj ter vzpostavijo trajnostne prakse, ki izboljšajo varnost, ohranjajo naravo in podpirajo lokalne ekosisteme.

SLIKA 1: Skalovito kraško površje omogoča plitvo nesklenjeno prst (vir: Arhiv IPVO)

SLIKA 2: Požari so pogosti tudi na območjih, kjer jih v preteklosti ni bilo. (vir: IPVO arhiv)

1 | POJASNITEV MODELA PROTIPOŽARNE VARNOSTI NA TEMELJU EKOSISTEMSKIH STORITEV, GEOMANTIJE IN SPLOŠNE POŽARNE VARNOSTI KMETIJ

1.1 | Ekosistemske storitve kot temelj protipožarne varnosti

Model protipožarne varnosti, ki temelji na ekosistemskih storitvah (ESV - Ecosystem Service Valuation oziroma **koristih, ki jih ljudje dobimo iz narave**) in **geomantiji (energijskih tokovih Zemlje)**, vključuje integracijo naravnih procesov, ekosistemskih funkcij in harmonizacijo energij v prostoru za preprečevanje požarov in zmanjševanje njihovega vpliva. Na tak način **povečujemo vitalnost in odpornost kmetije** na različne (negativne) vplive, med drugim torej tudi izboljšujemo požarno varnost kmetij.

Ekosistemske storitve so koristi, ki jih ljudje pridobivamo iz naravnih ekosistemov. Te storitve so ključne za naše preživetje in dobro počutje ter jih lahko razdelimo na štiri glavne kategorije:

- **Osnovne storitve (podporne storitve):** to so procesi, ki omogočajo delovanje ekosistemov in zagotavljajo pogoje za življenje. Sem spadajo fotosinteza, kroženje snovi, nastajanje prsti, oprasevanje.
- **Regulativne storitve:** te storitve vključujejo nadzor nad naravnimi procesi, kot so podnebna regulacija (absorpcija ogljikovega dioksida), nadzor nad poplavami, čiščenje vode in zraka ter nadzor nad boleznimi in škodljivci.
- **Oskrbovalne storitve:** sem sodijo naravni viri, ki jih ljudje uporabljamo neposredno, kot so pitna voda, hrana (živalskega in rastlinskega izvora), les in zdravila iz naravnih virov.
- **Kulturne storitve:** to so nematerialne koristi, ki jih ljudje pridobivamo iz ekosistemov, vključno z rekreacijo, estetsko vrednostjo, duhovnim pomenom in kulturno dediščino, povezano z naravnim okoljem.

SLIKA 3: Skalovito kraško površje omogoča plitvo nesklenjeno prst (vir: Arhiv IPVO)

Ekosistemske storitve so ključne za ohranjanje naravnega ravnovesja ter vzdrževanje kakovosti življenja na planetu in se posredno povezujejo z geomantijskimi značilnostmi območij. Model protipožarne varnosti jih vključuje prek naslednjih izhodišč:

1.1.1. | Zelena infrastruktura in vegetacijski vzorci:

- **Ohranjanje naravnih požarnih pregrad:** naravne značilnosti, kot so reke, mokrišča, goloseki ali naravne jasnine, lahko delujejo kot ovire za širjenje požara.
- **Vegetacija, odporna proti požarom:** uporaba rastlin, ki so manj gorljive ali imajo večjo odpornost proti požarom (npr. listnate drevesne vrste, grmi z vlažnimi listi), pomaga zmanjšati hitrost širjenja ognja.
- **Izbor odpornih vrst dreves:** spodbujajo se zasaditve požarno odpornih drevesnih vrst, kot so listavci (npr. hrast, bukev), saj imajo nižjo vnetljivost in prispevajo k zmanjševanju hitrosti širjenja ognja.
- **Mozaična pokrajina:** ustvarjanje raznolikih habitatov in mozaikov rastlinskih tipov (gozdovi, travniki, mokrišča) zmanjša homogenost gorljivih materialov in zmanjša verjetnost širjenja velikih požarov.

1.1.2. | Upravljanje gorljive biomase:

- **Nadzorovano kurjenje (angl. prescribed burning):** načrtovana in nadzorovana raba ognja za odstranjevanje presežka gorljive biomase na ekološko varen način. To zmanjšuje količino suhega listja, trave in drugih gorljivih materialov. Gozdno gospodarski načrti vključujejo ukrepe za redno odstranjevanje odpadne biomase, suhega lesa in grmičevja, ki lahko predstavljajo potencialne vire požarov. Prav tako predvidevajo nadzorovano kurjenje kot učinkovito metodo za zmanjšanje količine gorljivega materiala.

- **Odstranjevanje mrtvega lesa in vegetacije:** redno odstranjevanje odpadkov, odmrlih rastlin in gozdne materiala, ki so potencialni viri goriva za požare.

1.1.3. | Naravni vodni viri:

- **Mokrišča in ribniki:** ohranjanje ali ustvarjanje mokrišč, ribnikov in drugih vodnih teles pomaga pri zadrževanju vode in deluje kot naravna pregrada proti požarom. Gozdnogospodarski načrti vključujejo ukrepe za ohranjanje vodnih teles, kot so mokrišča, ribniki in zbiralniki vode, ki služijo kot naravni vir za gašenje požarov in povečujejo vlažnost gozdnih površin.
- **Zbiranje in zadrževanje deževnice:** naravne rešitve za zadrževanje vode, kot so swali (vodni jarki) ali ribniki, lahko povečajo vlažnost tal in rastlinstva, s čimer se zmanjša možnost požara.

1.1.4. | Zmanjševanje erozije in ohranjanje tal:

- **Koreninski sistemi:** gozdovi in rastline z globokimi koreninami pomagajo pri stabilizaciji tal in preprečevanju erozije, kar prispeva k bolj zdravemu ekosistemu, ki je manj dovzeten za požare.
- **Mulčenje:** z mulčenjem rastlin in organskega materiala se ohranja vlažnost tal in preprečuje hitro izsušitev ter s tem zmanjšuje vnetljivost.

1.1.5. | Zaščita biodiverzitete:

- **Biodiverziteta kot zaščita pred požari:** povečana biodiverziteta zagotavlja različne vrste rastlin in habitatov, kar zmanjšuje verjetnost, da bo celoten ekosistem postal homogenejši in bolj dovzeten za požare.
- **Habitatne pregrade:** raznolikost habitatov, vključno z gozdovi, travniki in vodnimi ekosistemi, ustvarja naravne pregrade, ki lahko upočasnijo ali zaustavijo širjenje požara.

1.1.6. | Naravni plenilci in vloga živali:

- **Paša živali:** uporaba pašnih živali (npr. drobnica, govedo) za naravno krepitev vegetacije je učinkovit in trajnosten način vzdrževanja kulturne pokrajine.

- **Prostoživeče živali:** prostoživeče živali, ki vzdržujejo ravnovesje v ekosistemu, lahko prav tako zmanjšajo količino gorljive vegetacije.

1.1.7. | Upravljanje s tlorisi in načrtovanje prostora:

- **Zaščitni pasovi (angl. firebreaks):** uporaba načrtovanih prekinitev v vegetaciji ali odprtih površin za omejevanje širjenja požara.

- **Urejanje objektov:** hiše in druge zgradbe je treba postaviti na način, da so zaščitene pred ognjem z uporabo požarno odpornih materialov in vegetacijskih pregrad.

- **V gozdnogospodarskih načrtih se določijo območja za naravne ali umetne požarne pregrade,** kot so gozdne poti, goloseki ali linije brez vegetacije, ki preprečujejo širjenje požarov.

- **Vzdrževanje gozdnih cest in dostopov:** ključnega pomena je vzdrževanje in urejanje gozdnih cest, kar omogoča nemoten dostop intervencijskih vozil in gasilcev v primeru požara.

1.1.8. | Izobraževanje in ozaveščanje:

- **Skupnost in pripravljenost:** vključitev lokalne skupnosti v naravno, trajnostno oz. permakulturno in ekološko upravljanje ter ozaveščanje o naravnih metodah zaščite pred požari. Lastnikom gozdov in lokalnim skupnostim se v okviru gozdno gospodarskih načrtov zagotavljajo informacije o pomenu preventivnih ukrepov, pravilnem ravnanju ter pripravi na požarno varnost.

- **Naravna regeneracija po požarih:** spodbujanje naravnega obnavljanja ekosistemov po požarih, kjer naravni procesi, kot so kaljenje rastlin po požaru, igrajo ključno vlogo pri ohranjanju zdravja tal in vegetacije.

Model protipožarne varnosti, ki temelji na ekosistemskih storitvah, ne deluje le za preprečevanje požarov, temveč tudi za vzpostavljane dolgoročnih, trajnostnih rešitev za upravljanje ekosistemov.

Ocena kmetije glede na ekosistemske storitve vključuje analizo in vrednotenje prispevka kmetije k ohranjanju in krepitvi ekosistemov.

1.1.9. | Monitoring in prilagodljivost:

- **Spremljanje vlažnosti in sušnih razmer:** redno spremljanje vremenskih razmer, vlažnosti tal in biomase za zgodnje opozarjanje na povečano tveganje požara. Gozdno gospodarski načrti vključujejo ukrepe za protipožarno zaščito z različnimi pristopi, ki temeljijo tudi na zmanjševanju tveganja za nastanek in širjenje požarov, kamor sodi tudi sistematično spremljanje požarnega tveganja, katero vključuje meteorološke podatke, spremljanje stanja vegetacije in opozorilne sisteme za pravočasno ukrepanje.

- **Prilagoditev strategij:** uvajanje prilagodljivih strategij upravljanja glede na naravne spremembe, podnebne razmere in tveganje požarov.

- **Ukrepi na požarno ogroženih območjih:** na območjih z višjim tveganjem za požare, kot so Kras in Primorska, se dodatno uporabljajo prilagojeni ukrepi, kot so redkejša zasaditve, ohranjanje naravnih vodnih barier in povečane razdalje med drevesi.

SLIKA 4: Ekosistem gozda je zelo občutljiv na širjenje požarov (vir: IPVO arhiv).

1.2 | Geomantijski vidiki ocenjevanja požarne ogroženosti

Geomantija je holistična veda poglobljene obravnave okolja. Poznana kot celostna ekologija. Izhaja iz ljudskega izročila naših prednikov ter najstarejših staroselskih kultur sveta - za domovanje skupnosti, v sobivanju z naravo. Po tradiciji je to znanje o Zemlji kot živem organizmu, branju karakteristik krajine in bajaličarstva.

Za razumevanje geomantije je temeljnega pomena znanje o večdimenzionalni naravi Zemlje. Kmetijo dojemamo v sklopu celotnega vitalnega organizma pokrajine in posamično kot zemljišča in lokacije kmetijskega gospodarstva.

1.2.1. | Geomantijska shema štirih temeljnih dimenzij Zemlje:

- **duhovno:** človek, matica evolucije, sveti kraji
- **astralno:** živali, elementarna bitja, duševnost narave
- **eterično:** rastline, drevesa, vitalne sile biopolja
- **zemeljsko:** zemljišče, prst, kamni, krajinske oblike

Danes je geomantija posodobljen pristop energijske geografije, z odkrivanjem prostora večdimenzionalno, z naravnimi danostmi in človeškimi posegi moderne civilizacije, s kompleksnimi okoljskimi odtisi kršenja naravnih zakonitosti ter pojavi podnebnih sprememb.

Prostor je večplasten, poleg geografskih oblik ter biološke sfere obsega eterično tkivo biopolja zemljišča, sestavljeno iz vitalno-energijskih polj, pretokov in žarišč življenjske energije, inteligenčnih centrov elementarnih bitij, sakralnih struktur svetih krajev ter duhovne razsežnosti, ki je vzročna ravan ekosistema okolja. Vse vključene dejavnike naravnih in človeških virov geomantija obravnava kot prepleten sistem v zavesti prostora.

Identiteto in zdravje odražajo nosilne geomantične točke, ki imajo funkcijo, karakter in vitalno vlogo pokrajine. Delujejo kot bio/energijski sistem, v soodvisnosti z drugimi komponentami v okolju. Vsi štirje elementi ekosistema: zemlja, voda, ogenj, zrak imajo svoj energijski duplikat, ki kaže stanje

prostorskega zdravja. Energijske motnje podnebnih sprememb vstopajo na ranljivih točkah ekosistema. Organizem krajine ima notranjo ranljivost za negativne okoljske vplive. Potrebuje okrepitev na kritičnih in samozdravilnih področjih. Geomantijska analiza predstavlja strokovno podlago za prostorsko načrtovanje (Zavod A. Mundi, 2004).

1.2.2. | Geomantijska analiza vključuje:

- oceno stanja prostora: predispozicije, ranljivosti in potenciali
- ovrednotenje geomantičnih območij: izvirne danosti lokacije
- parametre ekosistema okolja: vitalnost, okoljski odtis, zdravilnost
- identificiranje identitete krajine in svetih krajev
- značilnosti naravne in kulturne dediščine ter duhovnih počel pokrajine
- blagodejnost zdravilnih naravnih virov
- interakcije s širšim geografskim okoljem
- eterični tokokrog človek-narava
- predniški zapis in vplivi zgodovine
- sevalne obremenitve
- življenjski slog stanovalcev in prebivalcev kraja
- hologram vrt-kmetija-hiša-gozd-krajina
- ranljive točke in motnje podnebnih sprememb
- zaščito: odpornost, imunski sistem
- diagnostiko prostorskega zdravja
- smernice za načrtovanje in ukrepe revitalizacije
- vitalno-energijski zemljevid

1.2.3. | Geomantično pojmovanje petih elementov Zemlje in človeka:

- **eter:** sfera vzročnih pravzorcev bivanja, prenos nesnovnih procesov v snovne
- **zrak:** ozračje, atmosfera, človek, zavest, mišljenje, imaginacija, um nosilec idej
- **oganj:** toplota, svetloba, živali, bioenergija, navdih, ustvarjalnost, iskra življenja
- **voda:** vodovje, rastline, biosfera, duševnost, pretoki življenjskih sil, intuicija, čutenje
- **zemlja:** zemeljska prst, kamnine, morfološka oblikovanost krajine, utelešenje

Obravnava večdimenzionalnosti Zemlje v vlogi petih elementov nam pomaga pri vrednotenju štirih elementov ekosistema okolja, skupaj s petim elementom etrom, ki predstavlja razsežnost subtilnih dimenzij. Vsi štirje elementi so soodvisni s petim elementom. Medsebojno so povezani v življenjskem prostoru, med naravo, rastlinami, živalmi in človekom.

Eter prežema materialno razsežnost in fizično telo krajine ter človeka. Je vez med vidnim in nevidnim; med duhovnim in zemeljskim polom bivanja. Eter je energijski duplikat telesnemu stanju pokrajine in človeka. Vsi procesi prostorskih bolezni, kot tudi preobrazbe, revitalizacije okolja in zdravljenja človeka potekajo v vlogi elementa etra do štirih elementov. Eter je po tradiciji izvor duha v materiji. Naši predniki so eter kot prasio življenja imenovali Nikrmana.

Pet elementov prostora vedno sestavlja avtentični vzorec stanja kmetije-pokrajine-skupnega življenjskega prostora. V elementu eter je prisoten kot arhetipska podoba. Naši predniki so taka znamenja prepoznavali v govorici krajine.

Arhetipska podoba je zapisana v strukturi molekul vode, kot informacija in vibracija biopolja. Enake vrste zapis je v mineralih, kristalinični strukturi kamnov in sestavi rastlin ter prsti zemlje. Znanstvene meritve spektrogramске analize molekul vode (Znanstveni in intuitivni Inštitut dr. Masaru

Emoto) s fotografijami prikazujejo zdravo stanje kot harmonične oblike, nezdravo stanje kot deformirane oblike vzorcev v vodi. Stanje zdrave izvirske vode po teh meritvah vedno tvori heksagonalni kristal, kot oblika življenjske sile narave.

Geomantično se te vzorce razbira z gledanjem v energijska polja, kot izostreno senzibilnostjo vide-nja aure prostora. Alternativna znanost uporablja instrumente, ki nazorno prikazujejo bioenergijska polja Zemlje. Aurične oblike, ki so skladne, prikazu-jejo blagodejni prostor. Tiste ki so prekinjene, kažejo na pretrganost naravnih tokov.

Pet elementov, kot osnovne komponente anatomi-je Zemlje in človeka, predstavlja že starodavna modrost staroselskih kultur, povsod po svetu. Mitološko izročilo govori o ravnotežnostnem križu štirih elementov, z izvorom v sredini ele-menta eter: Kristusove zavesti v prostoru Zemlje. Duhovno vedenje razlaga Kristusovo zavest kot urejevalca štirih elementov: zraka, ognja, vode in zemlje, preko subtilne sfere etra. S te perspektive gledano imajo klimatske – podnebne spremembe svoje vzročno ozadje. Ugotavljanje povezave med vzroki in posledico je geomantično diagnosticira-no s stanjem petih elementov.

Holistično vedenje združuje tradicijo in znanost. V geomantiji je holistični pristop bistven pri dosega-nju združevanja tradicionalnih in sodobnih znanj, intuitivnega in racionalnega, duhovnega in ze-meljskega dožemanja prostora ter človeka. V taki praksi sinteze zagotavljamo pogoje za doseganje inovativnih rešitev.

Geomantija temelji torej na starodavnih modrostih o energijah zemlje, naravnih tokovih in skladnosti prostorov, lahko vpliva na načrtovanje in vrednotenje požarne varnosti kmetij na subtilnejši način. Geomantija vključuje upoštevanje energijskih tokov, naravnih značilnosti ter harmoničnega odnosa med človekom, naravo in okoljem.

SLIKA 5: Suhi zidovi so krajinski element kraških vasi (vir: Arhiv IPVO).

1.2.4. | Geomantično branje karakteristik prostora upošteva: krajinska svetišča, kulturne značilnosti, simbole krajev, lastnosti naselja, sakralna najdišča, arhitekturno tipologijo, značaj kmetije, pozicijo do strani neba, koridorje vetra, smer sonca, svetlobo, toploto in senčnost, sledi gibanja živali, padavine, pojavljanje vode, podzemne vodne tokove, prisotnost gozda, znake na drevesih, rast rastlin, stanje prsti, oblikovanost zemljišča, geografsko lego.

Geomantijska analiza obravnava 7 ravni prostora kmetije:

1. duhovno razsežnost: nosilne lokacije evolucije, razvoja in preobrazbe, sveti kraji
2. elementarno inteligenco narave: elementarna bitja, inteligenčne točke, vzročni procesi
3. ekosistem štirih elementov: zrak, toplota, voda, zemlja
4. zavest okolja: socialno, mentaliteta prebivalcev, memorija dediščine, identiteta kraja
5. biopolje prostora: vitalnost zemljišča, živost prsti, tehnični vplivi, sevanja
6. energijsko strukturo: izviri življenjske energije, omrežje meridianov, bioenergijska polja
7. geo-biološko stanje zemlje: oblikovanost reliefa

Uporabljamo geomantična orodja zaznavanja v poglobljenem odnosu do kmetije, pri preprostih vajah čutenja. Tudi pri začetnih testiranjih deluje ta pristop učinkovito pri ugotavljanju osnovnih stanj značaja in zdravja prostora.

Pomembno: geomantijska ozaveščenost kmetije je prvi najpomembnejši vidik, ki mu lahko sledijo vsi v nadaljevanju opisani ukrepi oziroma možnosti. Namreč, če nekdo ni ozaveščen glede možnosti uporabe geomantije kot orodja za protipožarno varnost, potem bo imel pri protipožarni zaščiti male možnosti za prilaganje kmetije.

1.2.5. | Možnosti vključitve geomantije v vrednotenje požarne varnosti na kmetijah

■ Uporaba naravnih energetskih tokov za preprečevanje požarov

Požarni koridorji so energijsko prisotni po kritičnih pasovih krajine. Geomantično se jih prepozna kot cone energijskih ekstremov, ki so aktivne v prehajanju iz nesnovne v snovno ravan prostora.

Prepoznavanje naravnih energetskih linij (angl. ley lines): po geomantiji imajo zemljišča energetske linije¹, ki povezujejo določena območja in vplivajo na pretok energij. Poznavanje energetskih linij in njihov potek v prostoru služi za ustrezno umestitev objektov v prostor. Tako bi ključne objekte, kot so bivalne zgradbe, rezervoarji za vodo ali zaščitne strukture, postavili na energetsko močnih točkah², kjer je tok energije stabilen in varen.

Blokiranje ali usmerjanje ognjenih energij: požari imajo močno dinamično energijo. Geomantija bi lahko prepoznala območja, kjer so prisotne »aktivne« ali »agresivne« energije (yang energije), ki so bolj dovzetna za požare. Te energetske tokove bi lahko omilili s primerno vegetacijo ali naravnimi pregradami, da preprečite širjenje požara.

■ Upoštevanje naravnih elementov

Voda in ogenj – uravnoteženje elementov: v geomantiji in feng shuiju sta voda in ogenj dva ključna elementa, ki se morata uravnotežiti. Kmetije, ki so v harmoniji z naravnimi vodnimi viri (reke, ribniki, mokrišča), so lahko bolj odporne na požare, saj voda predstavlja »hladilni« element, ki zavira širjenje ognja. Strateška postavitve vodnih elementov okoli kmetije lahko pomaga ustvariti naravne požarne pregrade.

Uporaba rastlin za uravnavanje energij: nekatere rastline³ so v geomantiji povezane z zaščito pred ognjem in negativnimi energijami. Določene vrste dreves ali grmovnic lahko posadite okoli ključnih objektov, da ustvarite naravno zaščito pred požari ter usmerite energetske tokove stran od ranljivih območij.

■ Lokacija in orientacija zgradb

Orientacija zgradb glede na zemeljske energije: po geomantiji je pravilna umeščenost in orientacija zgradb ključna za harmonično energijsko zaščito. Zgradbe, ki so postavljene skladno z vitalno-energijskimi danostmi prostora ali na ugodnih energetskih točkah (npr. na vzpetinah, kjer energija teče umirjeno), bodo bolj stabilne in manj dovzetne za poškodbe zaradi naravnih nesreč, kot so požari.

Zaščitni zidovi ali hribi: po geomantiji so hribi, gore ali umetni zaščitni zidovi za stavbami pomembni za zaščito pred nenadzorovanimi energijami (na subtilni ravni in fizični, kot so veter ali ogenj). Postavitve zgradb v bližini takih zaščitnih elementov lahko zmanjša vpliv požarov.

■ Harmonizacija naravnih elementov z rastlinjem

Geomantija pogosto predlaga sajenje določenih dreves in rastlin, ki s svojim energijskim poljem harmonizirajo prostor in posredno delujejo zaščitno. Zasaditev omenjenih rastlin na strateških mestih kmetije lahko pomaga ublažiti negativne

1, 2, 3 - Glej str. 30 / Opombe

učinke potencialnih požarov. Zasaditev dreves, ki imajo močne koreninske sisteme, lahko prispeva k stabilizaciji tal in ustvarja območja z višjo vlažnostjo, kar pomaga pri požarni varnosti.

Zasaditev naravnih pregrad: določene vrste vegetacije⁴ po geomantiji ščitijo pred agresivnimi energijami. Postavitve vegetacije, ki po feng shuiju ali drugih geomantičnih praksah velja za zaščitniško, lahko pomaga pri preprečevanju širjenja požara.

■ Upoštevanje »energijskih točk« kmetije

Identifikacija »žarišč energije«: geomantija prepozna določene točke zemljišča kot energetsko močne ali ranljive. Če se ranljive točke nahajajo v bližini območij, kjer bi lahko prišlo do požarov (npr. suhi predeli, kjer se hitro nabira suha biomasa), je treba poskrbeti za ustrezne zaščitne ukrepe. Na teh točkah je smiselno postaviti rezervoarje vode ali namestiti zaščitne sisteme proti požarom.

Energetske vrzeli: nekatera območja lahko po geomantiji veljajo za »energetsko šibka«, kar pomeni, da bi bila ta območja bolj dovzetna za okoljske grožnje, kot so požari. Na teh mestih je priporočljivo uporabiti dodatne preventivne ukrepe, kot so naravne pregrade, zaščitna vegetacija in vodni sistemi.

■ Naravna obnova po požarih in energetsko čiščenje

Požari kot naravni proces: požari so v nekaterih ekosistemih del naravne dinamike, in geomantija lahko ponudi smernice, kako pravilno obvladovati proces naravne obnove po požaru. Po geomantičnih načelih je po požaru priporočljivo obnoviti ravnovesje energij na zemljišču, tudi s ponovno zasaditvijo rastlin, ki imajo močne zaščitniške lastnosti, ali s kultiviranjem prostora z ustvarjanjem novih energetskih točk, kot so vodnjaki ali ribniki.

Energetsko čiščenje po požarih: požari lahko po ugotovitvah geomantije pustijo energijsko neskladje in motnje. Poškodovana območja se po geomantiji pogosto očistijo s posebnimi rituali ali praksami, kot je sproščanje pretokov s pomočjo litopunktur (postavitev kamnov s kozmogrami na

točno določenih mestih), zasaditev določenih vrst rastlin ali uporaba naravnih elementov za ponovno vzpostavitev pozitivne energije. Energijsko čiščenje odpravlja motnje številnih blokad, ki kažejo na znake prostorskih bolezni oziroma naravnih nesreč.

■ Uporaba energijskih simbolov, zaščit, priprošnje ter šege in navade

Uporaba simbolov (kozmogramov): v nekaterih geomantičnih praksah se uporabljajo zaščitni simboli ali strukture (kot so posebni kipi, kamni oz. litopuntur kamni), ki naj bi ščitili območje pred požari in drugimi nevarnostmi. Postavitve takih simbolov na strateških točkah kmetije lahko po prepričanju geomantov pripomore k povečanju zaščite. Kozmogram je po izročilu varovalno znamenje. Vzpostavlja zaščito, samozdravljenje in krepitev biopolja Zemlje. Po tradiciji svete geometrije in ljudskem izročilu je zdravilni kamen poznan kot menhir, kozmogram pa kot geometrijsko znamenje – rozeta. Po izročilu naših prednikov je poznan varovalni simbol svarica, to je cvet s šestimi listi, ponekod so ji rekli tudi perunica ali perunov cvet. Obrisi bršljana, praprotnih listov, hrastovi listi in kolo kolovrata so prav tako imeli varovalno vlogo. Za svarico, praprot in bršljan so verjeli, da ščitijo pred udarom strele, požarom in boleznimi, medtem ko naj bi hrastovi listi dajali moč in trdnost družini. Še en simbol je Tročan. Gre za trikotnik oz. povezavo treh točk v trikotnik, ki pričajo o verovanju v sveto trojnost in dobro delujejo na človeka in drugo naravo. Točke, ki so povezovale več tročanov, naj bi imele čarobno moč. Za staroverce je bil tročan način življenja, ta koncept so uporabljali ob grajenju hiše s tremi kamni, postavljanju zgradb, npr. hlev, hiša in kašča so tvorili tročan, oblikovanju predmetov, dreves. Trojnost so opazili tudi v naravi kot povezave treh različnih naravnih danosti (npr. jamo, drevo in goro) ali istih (npr. tri drevesa ali kamni). Vse te simbole so vrezovali v les, klesali v kamen in vezli ali tkali v obleke. Najdemo jih na predmetih, kamnih, drevesih in v naravnem okolju.

4 - Glej str. 30 / Opombe

Priprošnje in čaščenje: v vseh kulturah in religijah je praksa, da se nekomu ali nečemu »priporočiš«. Se pravi, da ga prosiš za nekaj, preko misli, motiva ... V krščanskem izročilu je razširjeno čaščenje sv. Florijana (Florjan ali Cvetko, goduje 4. maja), ki je zavetnik proti požarom in proti povodnji. Naši predniki so se mu radi priporočali v molitvi (po vsej verjetnosti to izvira iz poganskih obredov, vezanih na zaščito pred ognjem), da bi jih varoval zemeljskega in večnega ognja. Posvečali so mu samostane, cerkve in kapele (npr. pri Linzu je bil ustanovljen sloveči samostan St. Florian), kot svojega zavetnika pa ga častijo tudi nekateri kraji in mesta (npr. Dunaj). Tudi staroversko izročilo na Krasu, kot ga izpričuje Boris Čok, govori o priprošnjah in čaščenju: »Bolj so verjeli danostim narave od katere so bili zelo odvisni za preživetje. Še vse do 80-tih let prejšnjega stoletja so se zatekali k raznim obredom in priprošnjam iz stare vere, ki je bila duhovno zelo vezana na naravo. Okolju, ki so ga z mukotrpnim delom pretvorili v kulturno krajino so pravili priroda. To je območje za katerega skrbi določen rod ali več njih iz naselja, ki ga obdaja narava. Zelo čaščen na Krasu še do I. svetovne vojne je bil Dajbog ali Dejbuha, zato so se staroverci pozdravljali z »Dejbuha dobru«. Bil je to bog svetlobe in vsega dobrega, tudi letine. Pri tem mu je pomagal njegov brat Dežbog tudi Daždbog, ki je z dežjem pripomogel k boljši letini in osvežil naravo, napolnil kale, razne zbiralnike in skromne izvire. Ko pa je prišlo do požarov v naravi so se k njemu ljudje obračali s priprošnjami, da bi jim ga pomagal pogasiti s kakšno ploho. Njegov spremljevalec je bil petelin, ki ga je opozoril s kikirikanjem, če je izbruhnil požar v vasi ali naravi. Predstavljal pa je tudi dobrega gospodarja in oznanjevalca svetlobe, ki je pregnal demonska nočna bitja. Veliko domačij na Krasu ima zato na portalih in kolonah izklesanega petelina, še posebno tiste, ki so imele nekoč slamnato streho. Zelo so častili tudi boga Kresnika, (Perun pri drugih Slovanih) boga groma in bliskanja, ki je včasih kresnil strelo v poslopje, v drevesa pa tudi na pašnik. Tam je zrasla njegova roža – perunica.«

SLIKA 6: Zbiranje vode je naravna rešitev za omejevanje požarov (vir: Arhiv IPVO).

Šege in navade: z ognjem so povezane tudi različne šege in navade po vsem svetu, nekatere se ohranjanju tudi v današnjem času, le v nekoliko »modernejši« izvedbi. Npr. nam so najbolj poznane šege za Florijanovo, pred Veliko nočjo ter na kresno noč. Za Florijanovo (4. maj) se bodisi ne sme kuriti, ali pa nasprotno, da je treba obredno prižgati ogenj na ognjišču, ki ga mladi fantje potem raznesejo po vaseh od hiše do hiše. Tudi okoli velike noči je kar nekaj šeg in navad, ki varujejo pred različnim nesrečami. Ena takih je blagoslovljeni ogenj, ki so ga otroci na velikončno soboto zgodaj zjutraj raznašali po hišah. Ogenj je bilo treba dati najprej materi, da je z njim čisto na novo prižgala ogenj na domačem ognjišču, saj naj bi bila tako hiša obvarovana požara. Novi ogenj je pripravila z ostanki cvetne butare iz prejšnjega leta. Marsikje v prejšnjih časih pri nobeni hiši niso prej zanetili ognja na ognjišču, dokler ni prišel domov blagoslovljeni ogenj. Menili so, da se sme žegen, ki so ga ta dan pripravljali, kuhati samo na tem ognju. To ni veljalo samo za ognjišča po domovih. Z blagoslovljenim ognjem so zakurili tudi peči v obrtnih delavnicah. Na cvetno nedeljo, to je nedeljo pred veliko nočjo, se je k žegnani butari in oljčni vejici. Po prihodu domov so jih zatakile za svete slike, da so jih imele pri roki, kadar se je pripravljalo na nevihto. Tedaj je hišna mati odlomila vejico žegnane oljke in jo vrgla na ogenj. Tako je preprečila, da bi v hišo med nevihto udarila strela. Očetje so iz žegnane lesa teh butar sestavljali »papeževe križe« - z eno navpično palico in dve na pošev. Te križe so gospodarji nato zatikali za strešnike v hiši, v hlevu, v kozolcu in v gospodarskem poslopju, saj so bili ti papeževi križi varuhi proti ognju. Tudi strela menda ni udarila v gradnjo, ki jo je varoval papežev križ. Za zaščito pred strelo in ognjem so na strehe in zidove sadili natresk (lat. Sempervivum tectorum), ki se zlahka razraste tudi brez prisotnosti prsti. Kresna noč je zelo star poganski praznik, ki ga obeležimo s kurjenjem kresov in pomeni začetek poletja. Pogani so bili zelo povezani z naravo, zato so praznovali vse spremembe, ki so se zgodile v naravi. Na kresno noč imajo posebno moč kresne rastline. To so ivanjščice, šentjanževke, kresničevke

in praprot. Praprot so polagali po tleh po hiši in hlevu, zatikali so jo za okna in vrata in razporejali po njivah, da bi ljudi, živino in pridelek obvarovala pred ognjem, nevihtami in kačami. Verjeli so, da na praproti počiva sv. Janez Krstnik, ki goduje na ta dan in se ponoči ustavi pri hiši. Čaščenje Kresnika v staroverskem izročilu je imelo med drugim namen obvarovanja pred udarom strele in požarom. Svarili so ga, naj tega ne počne. V znak spoštovanja so mu izklesali šestlistni cvet »svarico«, »morco«, »perunico« ali »perunkolo«. Ponekod ta staroverska zaščitna znamenja varujejo tudi cerkve. V »suhoti« kot so nekoč pravili domovanju, pa so za varovanje proti požaru zatikali vejico praproti nad ognjiščem ali na podboj vhodnih vrat (Boris Čok).

■ Čeprav je geomantija bolj subjektiven pristop oz. lahko bi rekli družboslovni pristop k ocenjevanju požarne varnosti, **se lahko uporablja kot dopolnilna metoda skupaj z bolj tehničnimi in znanstvenimi pristopi.** Geomantija preučuje in širi znanja, ki so jih posedovali naši predniki in so jim pomagala v vsakdanjem življenju. To so znanja, ki so jih še obvladale naše stare mame in ponekod so se še ohranila ali pa vsaj zapisi o tem. Razvoj in modernizacija pa sta ta znanja in vedenja razvrednotila ali pa zmanjšala njihov pomen. Čeprav v večini primerov ni znanstvenih dokazov ali pa so ti zgolj posredni, so tudi znanstveniki in znanstveni pristopi vse bolj dovzetni za tovrstno razumevanje in razlage. Oziroma vsaj dopuščajo možnost v tej smeri. Lahko bi rekli, da je geomantija nekakšna **vez med znanostjo in laičnim razumevanjem** dogodkov, pojavov, procesov. Kot neke vrste »Citizen Science«, ki prispeva k znanstvenim raziskavam in izboljšanju znanstvenega razumevanja. Kot pristop, ki svet okoli sebe dojema tudi v nematerialnem smislu ter z uporabo vseh čutil. Ali kot vez med »klasično« in uporabno/praktično znanostjo.

Geomantija temelji na interpretaciji naravnih znamenj v pokrajini, njene korenine pa segajo v antično Afriko, na Bližnji vzhod in v srednjeveško Evropo, kjer se je uporabljala kot oblika ezoterične prakse. Čeprav geomantija vključuje opazovanje

naravnih pojavov in krajinskih elementov, znanstvena skupnost danes tega področja še ne obravnava kot znanost v sodobnem pomenu, kar pa ne pomeni, da ni vključeno v znanstvene raziskave. V preteklosti so bile nekatere tradicionalne prakse, kot so geomantija, astrologija in alkimija, del širših sistemov znanja, ki so bili povezani z zgodnjimi znanstvenimi preučevanji narave. A z razvojem znanstvene metode in empirične naravoslovne znanosti v novem veku so te prakse izgubile svoj znanstveni status. Zaradi številnih izzivov, ki jim niti sodobna znanost ni kos, se zadnja desetletja krepí zanimanje za ponovno vključitev geomantije v prostorske raziskave.

Znanstveniki se z geomantijo praviloma ne ukvarjajo kot z znanstveno disciplino, ker temelji na ezoteričnih in spiritualnih konceptih, ki se počasi povezujejo s sodobno znanstveno metodo. Hkrati se sodobna znanost približuje tem vedenjem skozi ugotovitve kvantne fizike in nevroznanosti.

Geomantija je bolj povezana z religijskimi, kulturnimi in mističnimi tradicijami, ki jih znanost obravnava skozi družboslovne in humanistične študije, kot so antropologija, religijske študije in kulturna zgodovina. Nekaj primerov podajamo v nadaljevanju.

Antropologija: nekateri antropologi in kulturni zgodovinarji raziskujejo geomantijo kot kulturno prakso in simbolni sistem, ki ga uporabljajo določene skupnosti. Osredotočajo se na to, kako ljudje dojemajo naravne elemente, kako to vpliva na njihovo vedenje in odločanje ter kako geomantija vpliva na njihove kulturne identitete in duhovne tradicije.

Zgodovinske in religijske študije: znanstveniki v teh disciplinah raziskujejo zgodovinski razvoj geomantije in njeno vlogo v različnih kulturah in religijah. Študije lahko vključujejo analize starih besedil, kjer so opisane geomantične prakse, kot so na primer arabska in evropska besedila iz srednjega veka.

Geografija: področje raziskovanja pokrajine vključuje geomantijska vedenja, tako v geomorfologiji, hidrogeografiji, fitogeografiji in geografiji prsti, ki so

poddiscipline geografije. Pojavi na površju zemlje so namreč rezultat delovanja tako zemeljskih energij kot površinskih eksogenih procesov, kar vodi do razumevanja sedanjega stanja. V zadnjih letih se geomantija v okviru geografije vključuje tudi v samooskrbo iz vidika prepoznavanja ugodnih razmer za kmetijstvo, vodno oskrbo, geoenergijo in bioenergijo ter zdravstveno in bivanjsko samooskrbo.

Družboslovje: Geomantija lahko postane predmet raziskav v okviru družbenih praks in njihovega vpliva na posameznike in skupnosti. Na primer, kako geomantične prakse vplivajo na urbanistične odločitve v nekaterih kulturah ali kako ljudje z geomantijo ustvarjajo svoj odnos do narave in prostora.

■

Znanstveniki, ki raziskujejo geomantijo, ne pristopajo k njej kot znanstveni praksi, temveč kot kulturni in religijski tradiciji, ki lahko ima družbeni in simbolni pomen. Takšno raziskovanje je del preučevanja, kako ljudje v različnih družbah in obdobjih razumejo naravo, prostor in duhovnost. Če povzamemo: znanstveniki se ukvarjajo z geomantijo v kontekstu družbenih, kulturnih in zgodovinskih raziskav, ne pa kot z naravoslovno ali empirično znanostjo.

Geomantično načrtovanje tako lahko doda dodatno plast razumevanja o naravnih energijskih tokovih in harmoniji v naravi in na kmetiji. Ustrezno vključevanje geomantije v prostorsko načrtovanje lahko pozitivno prispeva k celostni strategiji požarne varnosti.

SLIKA 7: Požari prekinejo ekosistemske storitve v naravi (Arhiv IPVO, 2025).

Geomantija kot tradicionalna metoda interpretacije naravnih znakov se sicer neposredno ne ukvarja z moderno požarno varnostjo, vendar lahko njena širša uporaba pri presojanju naravnih energij in značilnosti zemljišč ponudi določen vpogled v preprečevanje požarov (in drugih naravnih nesreč) na nekem območju, predvsem pa vpogled v vitalnost območja, kmetije ... V tem smislu bi geomantija pomagala pri prepoznavanju nekaterih elementov naravnega okolja, ki bi lahko prispevali k večji ali manjši verjetnosti požarov/naravnih nesreč. Nekateri načini, kako bi se lahko geomantijski pristopi povezali s požarno varnostjo, vključujejo različne vidike, opisane v nadaljevanju.

■ **Analiza terena in naravnih energij:**

geomantija poudarja, kako naravne energije tečejo skozi krajino. V povezavi s požarno varnostjo bi geomantijske metode lahko identificirale območja, kjer so energetski tokovi, naravni elementi ali strukture (kot so naravne soteske, hribi, gozdovi) naklonjeni večji suhosti ali zadrževanju toplote, kar bi lahko povečalo tveganje za požar.

■ **Naravne pregrade in varovanje območij:** v geomantiji je velik poudarek na harmoniji med naravo in okoljem. Tako bi se lahko uporabljali načini za strateško postavitve naravnih pregrad, kot so gozdovi, vodni viri ali naravne formacije, ki bi lahko pomagale preprečiti širjenje požara ali bi delovale kot ovire za ogenj.

■ **Prepoznavanje tveganih območij:** geomantija bi teoretično lahko služila kot dopolnilno orodje za določanje območij, kjer bi bilo požarno tveganje višje zaradi specifičnih naravnih značilnosti, kot so suha območja, območja z visoko gorljivostjo ali slabo naravno zaščito pred vetrom, ki lahko pospeši širjenje ognja.

■ **Načrtovanje stavb in naselij:** geomantijski principi lahko pomagajo pri načrtovanju, kam postaviti stavbe, da bi bile čim manj izpostavljene naravnim nesrečam, vključno s požari. Na primer, z ustreznim upoštevanjem vetrovnih smeri, vodnih virov in vrste vegetacije v okolici, bi lahko zmanjšali tveganje.

■ **Upoštevanje sezonskih in naravnih ciklov ter izkušenj iz podobnih dogodkov v preteklosti:** v nekaterih tradicijah geomantija vključuje tudi poznavanje sezonskih in naravnih ciklov. To bi teoretično lahko pomagalo pri razumevanju obdobj, ko je določeno območje bolj ranljivo za sušo in s tem tudi za požare, ter pri pravočasnem izvajanju preventivnih ukrepov. Hkrati pa so pomembne zaznave, opažanja in izkušnje ljudi, ki živijo/so živeli na določenem območju. Le-ti so največji in najboljši vir »uporabnih« informacij.

■ **Upoštevanje znanj in kompetenc, s katerim razpolagamo:** zavedanje, poznavanje, razumevanje ... je predpogoj, da nekaj naredimo, ukrepamo ali izvedemo. In ko govorimo o celoviti požarni varnosti, je potrebno poznavanje in razumevanje različnih področij.

Čeprav geomantija še ni priznana kot metoda za definiranje (sodobne) požarne varnosti, bi lahko dopolnila druge naravoslovne in tehnične pristope, predvsem z vključevanjem družboslovnih vidikov in razlag pri oblikovanju bolj varnega prostora. Trenutno so za opredelitev učinkovite požarne varnosti ključni ukrepi, ki so tudi znanstveno potrjeni, kot so ocena tveganja, načrtovanje požarnih pregrad, pravilno vzdrževanje vegetacije in hitra odzivnost na požarne grožnje.

SLIKA 8: Suhi zidovi lahko pomagajo preprečiti širjenje požara (vir: Arhiv IPVO).

1.3 | Metoda določanja stopnje požarne ogroženosti kmetij glede na geografsko lego in opremljenost kmetije

Zakonski okvir v Sloveniji: Požarna varnost je v Sloveniji urejena z več predpisi, vključno z Zakonom o varstvu pred požarom in Pravilnikom o požarni varnosti v objektih. Kmetje morajo zagotavljati skladnost svojih objektov in delovanja z veljavno zakonodajo, kar vključuje tudi sodelovanje z lokalnimi gasilskimi društvi. Poleg tega bi morala imeti vsaka kmetija požarni red <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2007-01-2792> kar je osnova za opisan zadnji kriterij - požarni načrt.

1.3.1. | Požarni red kot osnova za požarni načrt na kmetijah

V skladu z **Zakonom o varstvu pred požarom in Pravilnikom o požarnem redu (Uradni list RS, št. 52/2007)** mora imeti vsaka kmetija, kjer se izvajajo dejavnosti, ki vključujejo požarna tveganja, izdelan požarni red. Požarni red je obvezni dokument, ki določa preventivne ukrepe za zmanjšanje tveganja požarov in postopke ukrepanja v primeru požara.

Vsebina požarnega reda

■ **Ocena požarne ogroženosti:** identifikacijo dejavnikov, ki povečujejo tveganje za požar, kot so skladiščenje gorljivih snovi, nevarni postopki

(varjenje, odprti ogenj) in strojna oprema.

■ **Preventivni ukrepi:** navodila za varno shranjevanje gorljivih materialov, vzdrževanje naprav in redno pregledovanje objektov.

■ **Postopki ob požaru:** načrt evakuacije ljudi in živali, lokacije zbirnih mest, navodila za gašenje ter obveščanje gasilskih služb in drugih pristojnih organov.

■ **Varnostni ukrepi za uporabnike objektov:** vključno z navodili za preprečevanje požara in ravnanje v primeru njegovega izbruha.

Povezava požarnega reda s požarnim načrtom

Požarni red je zakonsko predpisan, medtem ko je požarni načrt širši dokument, ki vključuje specifične posamezne kmetije. Požarni red je osnova za pripravo širšega požarnega načrta.

Požarni načrt dodatno vključuje:

- načrte za intervencijo gasilskih enot, vključno z dostopnimi točkami za gasilska vozila in lokacijami vodnih virov,
- specifične ukrepe za posamezne objekte in dejavnosti na kmetiji,
- dokumentacijo za usklajevanje z lokalnimi gasilskimi društvi.

Izvajanje in ozaveščanje

Za učinkovito izvajanje požarnega reda je ključnega pomena redno izobraževanje in usposabljanje vseh oseb, ki živijo ali delajo na kmetiji. Tako se zagotavlja, da so vsi pripravljeni na ustrezno ukrepanje v primeru požara, s čimer se zmanjšujejo posledice za ljudi, živali in premoženje.

Vključitev in implementacija požarnega reda na kmetijah tako ni le zakonska obveznost, temveč tudi ključen del celovite požarne zaščite in preventivne varnosti na kmetijah.

SLIKA 9: Posledice požarov na Krasu (vir: Arhiv IPVO)

1.3.2. | Pravni okvir in obveznosti lastnikov kmetij

Zakonodaja v Republiki Sloveniji jasno določa obveznosti lastnikov kmetij in drugih subjektov pri zagotavljanju požarne varnosti. Ključni pravni akti, ki urejajo to področje, so:

Zakon o varstvu pred požarom (ZVPoz):

Predpisuje obveznosti lastnikov objektov glede preprečevanja požarov, zagotavljanja ustrezne opreme in izvajanja preventivnih ukrepov.

Pravilnik o požarnem redu (Uradni list RS, št. 52/2007): Zahteva izdelavo požrnega reda za vse objekte, v katerih se izvaja dejavnost. Ta mora vključevati:

- oceno požarne ogroženosti,
- preventivne ukrepe za zmanjšanje tveganja,
- načrte za evakuacijo in ukrepanje ob požaru.

Pravilnik o požarni varnosti v objektih: Določa tehnične zahteve za objekte, vključno s sistemom za zgodnje zaznavanje požarov in dostopi za gasilska vozila.

1.3.3. | Operativni ukrepi za lastnike kmetij

Za izpolnjevanje zakonskih obveznosti in zmanjšanje požarnega tveganja na kmetijah je priporočeno:

- Vzpostavitev in redno posodabljanje požarnega reda: lastniki morajo pripraviti požarni red, ki bo prilagojen specifikam njihove kmetije, ter poskrbeti, da so vsi uporabniki objekta seznanjeni z njegovo vsebino.
- Izobraževanje in usposabljanje: vsi zaposleni in člani gospodinjstva morajo biti seznanjeni z ravnanjem ob požaru, uporabo gasilnih aparatov in evakuacijskimi postopki.
- Redno vzdrževanje opreme in inštalacij: pregledi električnih in kurilnih naprav ter odstranjevanje odpadnega materiala, ki bi lahko prispeval k širjenju požara.

- Zagotavljanje dostopnosti gasilske opreme: postavitve gasilnikov, hidrantskih sistemov in drugih naprav na lahko dostopnih mestih.

- Sodelovanje z lokalnimi gasilskimi društvi: priprava na skupne intervencije in redno posodabljanje informacij o objektih, ki jih lahko posredujejo gasilcem.

S temi ukrepi lastniki kmetij ne le izpolnjujejo zakonske obveznosti, temveč tudi bistveno povečujejo požarno varnost svoje kmetije in okolja.

Ocenjevanje požarne varnosti kmetij je ključnega pomena za zaščito ljudi, živali, pridelkov in objektov. Postopek ocenjevanja požarne varnosti predvsem za javne stavbe zajema naslednje kriterije:

Pregled stanja objekta

- Lokacija: oddaljenost od gozdov, sosednjih objektov in dostopnih poti za gasilce.
- Vrsta gradbenega materiala: gorljivost materialov, ki so uporabljeni za konstrukcijo objektov.
- Razporeditev objektov: ločenost gospodarskih poslopij od stanovanjskih objektov in skladišč.

Analiza dejavnikov tveganja

- Shranjevanje gorljivih snovi: lokacije in količine goriva, sena, lesa, kemikalij (pesticidov, gnojil).
- Električne inštalacije: stanje električnih sistemov, vključno z rednim vzdrževanjem in zaščito pred preobremenitvijo.
- Kurilne naprave: varnost pri uporabi peči, kotlov in drugih virov toplote.
- Naravni dejavniki: možnost udara strele, suša in vetrovne razmere.

Preventivni ukrepi

- Požarni hodniki in razmiki: zagotovljena oddaljenost med objekti za preprečevanje širjenja požara.
- Skladiščenje materialov: ločeno skladiščenje gorljivih materialov in kemikalij.
- Gasilska oprema: prisotnost gasilnih aparatov, hidrantskega sistema in vode za gašenje.
- Dostopnost gasilcev: dobra dostopnost za intervencijska vozila.
- Uporaba dronov omogoča hitro in natančno spremljanje velikih površin, kar je ključno za zaznavanje potencialnih žarišč požara.
- Namestitev senzorjev za zaznavanje dima, toplote in ogljikovega monoksida, ki lahko samodejno sprožijo opozorila ob zaznavi nevarnosti.
- Namestitev sistemov za samodejno gašenje (npr. razpršilci vode ali pene) na kritičnih točkah kmetije, kot so skladišča sena ali objekti z gorljivimi materiali.

Izobraževanje in usposabljanje

- Redno usposabljanje lastnikov in zaposlenih za uporabo gasilnih aparatov in ravnanje v primeru požara.
- Ozaveščanje o požarni varnosti in nevarnostih.

Načrt požarne varnosti

- Dokument, ki vsebuje oceno požarne ogroženosti, preventivne ukrepe in načrte za ukrepanje v primeru požara.

Inšpekcijski pregledi

- Redni pregledi s strani gasilske službe ali požarnih inšpektorjev.
- Ugotavljanje skladnosti z zakonodajo (npr. Pravilnik o požarni varnosti, gradbeni zakon).

Ukrepi za izboljšanje požarne varnosti

- Vzdrževanje in obnova dotrajanih inštalacij in naprav.
- Postavitev požarnih pregrad ali rezervoarjev za vodo.
- Izvajanje simulacijskih vaj za ukrepanje v primeru požara.

Za potrebe projekta smo v Model določanja požarne varnosti kmetij vključili naslednje kriterije:

Geografska lega kmetije

Posamezna geografska območja so bolj požarno ogrožena, in sicer Kras, Primorska Slovenija, Notranjska ter Goriško imajo zaradi podnebja ter značilnosti tal in rastlinstva večjo ogroženost. Najmanj ogrožena so Štajerska, Gorenjska, Prekmurje, kjer so vodotoki, stoječe vode, zastopani vodni elementi in so globoka rodovitna tla globlja, medtem ko plitka peščena tla Dolenjske in Bele Krajine veljajo za srednje ogrožena.

Tip vasi

Način poselitve vpliva na širjenje požara. Če leži kmetija v gručasti vasi ima veliko ogroženost, če pa leži v obcestni vasi je ta manjša, najmanjša ogroženost je v razpršeni poselitvi.

Nadmorska višina

Višja nadmorska višina lege kmetije zmanjšuje požarno ogroženost zaradi nižjih temperatur, višje vlage in redkejše poselitve.

Relief in nakloni

Ravne površine pospešujejo širjenje požara, ovire in reliefni nakloni pa zmanjšujejo. Bolj kot je razgiban relief, manjša je požarna ogroženost kmetije.

Vode v pokrajini

Zastopanost voda, kot so potoki, reke, mlake, jezera in zbiralniki vode močno zmanjšujejo možnosti širjenja požarov.

Moč in pogostost vetra

Pogostost vetra je pospeševalec za požare, zato se ocenjuje pri požarni varnosti. Če so močni vetrovi pomenijo večjo ogroženost, prav tako se ocenjuje stalnost vetrov.

Bližina gozda

Oddaljenost od gozda pomembno vpliva na požarno ogroženost. Če kmetija leži blizu ali ob gozdu je najbolj ogrožena, če pa je bolj oddaljena ali ne leži ob gozdu je manj ogrožena.

Vrste dejavnosti na kmetiji in strojna opremljenost

Kmetija lahko izvaja dejavnost, ki predstavlja večjo nevarnost, kot je varjenje, uporaba sončnih elektrarn ali uporaba odprtega ognja. Starejša strojna opremljenost prav tako pomeni večjo nevarnost za požar.

Požarni načrt je dokument, ki ga izdelajo predvsem za večje objekte in vsebuje naslednje podatke:

Osnovni podatki

- Naziv in naslov kmetije: ime kmetije, naslov in kontaktni podatki.
- Lastnik/odgovorna oseba: ime in priimek lastnika ter kontakt za nujne primere.
- Datum izdelave in veljavnost načrta.

Opis kmetije

- Lokacija in velikost: geografski opis območja kmetije, vključno z bližino gozdov, rek ali drugih objektov.
- Opis objektov: vrsta in namen objektov (stanovanjski, hlevi, skladišča za seno, mehanizacijo).
- Pregled dejavnosti: pregled kmetijskih dejavnosti (pridelava, živinoreja, shranjevanje goriv in kemikalij).

Ocena požarne ogroženosti

- Identifikacija potencialnih virov požara:
 - električne inštalacije,
 - kurilne naprave,
 - shranjevanje gorljivih snovi (seno, les, gorivo).
- Naravni dejavniki tveganja (npr. strele, suša).

Preventivni ukrepi

- Razdalje med objekti: opis požarnih hodnikov in razmikov za preprečevanje širjenja požara.
- Skladiščenje materialov: lokacije in načini varnega shranjevanja goriv, kemikalij, sena itd.
- Gasilska oprema: seznam opreme za gašenje požarov (gasilni aparati, hidranti, vodni rezervoarji).
- Redno vzdrževanje: načrti za pregled električnih inštalacij, kurilnih naprav in mehanizacije.

Požarni načrt objektov

- Načrti objektov z označenimi:
 - evakuacijskimi potmi,
 - lokacijami gasilnih aparatov, hidrantskih mest in vodnih rezervoarjev,
 - glavnimi električnimi izklopnimi stikali in zapirali plina.

Postopki v primeru požara

- Obveščanje:
 - koga obvestiti najprej (lastnika, zaposlene, gasilce – številka 112).
- Evakuacija:
 - evakuacijski postopki za ljudi in živali,
 - lokacije zbirališč po evakuaciji.
- Gašenje:
 - načini začetnega gašenja (z gasilnimi aparati, vodo),
 - določitev mest za dostop gasilskih vozil.

Izobraževanje in usposabljanje

- Načrt usposabljanja oseb na kmetiji za ravnanje v primeru požara.
- Redne simulacije evakuacije in gašenja.

Sodelovanje z gasilskimi službami

- Kontaktni podatki lokalnih gasilskih enot.
- Načrt sodelovanja ob intervencijah (ključne informacije, ki jih potrebujejo gasilci).

Dodatni ukrepi

- Postavitev opozorilnih znakov (prepoved odprtega ognja, označbe za nevarne snovi).
- Redni pregledi in posodobitve načrta.

2 | KATEGORIJE IZDELAVE INOVATIVNEGA MODELA PROTIPOŽARNE VARNOSTI KMETIJ

Inovativni model protipožarne varnosti za celostno revitalizacijo kmetij temelji na ekosistemskih storitvah, to je koristih, ki jih ljudje dobimo iz narave, na upoštevanju geomantijskih spoznanj (energijskih tokov Zemlje) ter geografske lege in opremljenosti kmetij. Med **ekosistemskimi storitvami** so vključeni zastopanost zelene infrastrukture in vegetacije, upravljanje z gorljivo biomaso, zastopanost naravnih vodnih virov, biodiverziteta, vloga domačih živali, ohranjanje prsti, zadrževanje vlage v tleh, spremljanje lastnosti vode, zemlje, vegetacije, pa tudi izobraževanje in ozaveščanje o pomenu krepitve ekosistemskih storitev na kmetijah. **Geomantijska spoznanja**, ki lahko pomagajo pri protipožarni varnosti, so uporaba naravnih energetskih tokov za preprečevanje požarov, **upoštevanje naravnih elementov, lokacija in orientacija zgradb, harmonizacija naravnih elementov z rastlinjem, upoštevanje »energijskih točk«** kmetije, **naravna obnova po požarih in energetsko čiščenje, uporaba energijskih simbolov, zaščit, prirošnje ter šege in navade, upoštevanje sezonskih in naravnih ciklov ter izkušenj iz podobnih dogodkov v preteklosti in upoštevanje znanj in kompetenc,**

s katerimi razpolagamo. Dodatno so upoštevani še ocene požarne varnosti vezane na lego in opremljenost kmetij kot so lastnosti naselja, kjer leži kmetija, geografski dejavniki območja (višina padavin, moč in smer vetra, vlažnost) ter lastnosti kmetije (strojna opremljenost, bližina gozda, vrste dejavnosti na kmetiji).

Oblikovanje modela požarne varnosti, ki vključuje ekosistemske storitve in geomantijo (tradicionalno prakso, ki ocenjuje energetske in okoljske lastnosti zemljišč ter na drugačen (nematerialen oz. nesnoven) način pojasni in razloži določene vidike), lahko zagotovi celosten pristop k ocenjevanju požarne ogroženosti na kmetiji. Pri tem so upoštevani še vidiki lege kmetije in njene infrastrukturne opremljenosti. V nadaljevanju je predstavljeno, kako je lahko takšen model strukturiran: **Model protipožarne varnosti vključuje ekosistemske storitve, geomantijske danosti in geografsko lego ter opremljenost kmetij preko devetih izhodišč za posamezni kriterij, ki jih vrednotimo s točkami od 0 do 10 (Priloga Model, str. 31).**

SLIKA 10: Pogled na požgane prsti po požaru (Vir: Arhiv, IPVO).

3 | UPORABA INOVATIVNEGA PROTIPOŽARNEGA MODELA V PRAKSI (rezultati analize uporabe Modela na kmetijah)

V mesecu novembru 2024 je potekala pilotna uporaba Modela protipožarne varnosti, ki je sestavni del Priročnika za Inovativni protipožarni model. S povezavo ekosistemskih in geomantijskih kriterijev smo nadgradili obstoječi protipožarni pristop ocenjevanja. Kriteriji kot so letna količina padavin in povprečna letna temperatura kraja niso več primerni za ocenjevanje, saj so letna nihanja in celo mesečne spremembe že tako velike, da letne ravno podatkov več ne zadoščajo.

Kmetije so bile v času nastajanja Točkovalnika vključene v oblikovanje kriterijev, organizirane so bile predstavitve Modela in Točkovalnika, prav posebno pozornost smo namenili ekosistemskim in geomantijskim ocenjevalnim kriterijem. Slednje smo tudi natančno razložili kot pomoč pri razumevanju teh vsebin in pristopov.

V nadaljevanju sledi analiza rezultatov ocen kmetij, ki kaže, da nobena od 11 kmetij, ki so vključene v projekt, ne izkazuje ocene visoke požarne ogroženosti, ena kmetija pa sodi v požarno neogroženo.

V tabeli 1 so v stolpcih zapisani kriteriji ocenjevanja in v vrsticah stopnja požarne ogroženosti ter pripisane rezultati ocen iz Modela za 11 kmetij.

Iz tabele 1 je razvidno, da je zmerno ogroženih 55 % kmetij in nizko ogroženih pred požari 36 % kmetij, samo 1 % neogroženih. Po posameznih kriterijih pa je 64 % neogroženih zaradi

ekosistemskih storitev in nizko ogroženih 27 %, iz tega izhaja, da so kmetije po ekosistemskih ocenah dobro opremljene (z vodnimi telesi, vegetacijo, rabo tal). Iz vidika geomantije jih je zmerno ogroženih 64 %, kar kaže na premalo izkoriščen geomantijski potencial. Tudi po geografski legi in opremi se največ kmetij umešča v zmerno ogroženost s 55 %, kar tudi opozarja na potenciale, ki jih kmetije še lahko izkoristijo. Nespremenljive kriterije, ki se nanašajo na lego in položaj, kot so nadmorska višina in oblika vasi ter oddaljenost od gozda, smo povzeli iz obstoječega požarnega ocenjevanja s strani gasilcev.

V tabeli 2 so zapisani podatki o ekosistemski ogroženosti glede na doseženo število točk v Točkovalniku in vidi se, da je 7 kmetij pod 20 % točk, torej so neogrožene, 3 kmetije so nizko ogrožene in 1 kmetija je zmerno ogrožena. Gre za kmetijo Francetovi, ki je prava kraška kmetija, ukvarja se z rejo koz in ima skromno pokritost tal s prstjo.

TABELA 1: Pregled kmetij po treh stebrih Modela požarne varnosti in skupaj

Ekosistemske storitve Ogroženost kmetij	Geomantija Ogroženost kmetij	Geografski-požarni dejavniki-ogroženost kmetij	Skupaj
Pod 20 % (ni ogroženosti) Cokan BC Naklo Frank Ana Vovk Volk Mahne Markovi	Pod 20 % Ana Vovk	Pod 20 %	Pod 20 % Ana Vovk
20 – 39 % (nizka ogroženost) Rogelja Jernejevi Carstika	20 – 39 % Rogelja Carstika Cokan	20 – 39 % Volk Ana Vovk Cokan	20 – 39 % Rogelja Volk Carstika Frank
40 – 69 % (zmerna ogroženost) Francetovi	40 – 69 % Markovi Mahne Volk Jernejevi Frank Cokan BC Naklo	40 – 69 % Markovi Rogelja Mahne BC Naklo Carstika	40 – 69 % Markovi Mahne Jernejevi BC Naklo Francetovi Cokan
70 – 90 % (močna ogroženost)	70 – 90 % Francetovi	70 – 90 % Francetovi	70 – 90 % -
Ekosistemske storitve:	Geomantija:	Geografija-oprema:	Skupaj:
Neogroženih: 64 %	1 %	0 %	1 %
Nizko ogroženih: 27 %	18 %	36 %	36 %
Zmerno ogroženih: 1 %	64 %	55 %	55 %
Zelo ogroženih: 0 %	1 %	1 %	0 %

TABELA 2: Pregled kmetij po treh stebrih Modela požarne varnosti in skupaj

% ekosistemske ogroženosti	Število kmetij	% kmetij
Pod 20 % (ni ogroženosti)	7	64
20 – 39 % (nizka ogroženost)	3	27
40 – 69 % (zmerna ogroženost)	1	1
70 – 90 % (močna ogroženost)	0	0

V tabeli 3 so kmetije razvrščene po ogroženosti glede upoštevanja geomantijskih kriterijev in le ti kažejo na zmerno ogroženost pri 7 kmetijah ter nizko pri 2, po ena kmetija pa se uvrščata v močno ogroženost in v neogroženost. Iz Točkovalnika je razvidno, da 64 % zmerno ogroženih kmetij izhaja iz preamlega razumevanja vključevanja teh vsebin in procesov v načrtovanje in življenje kmetije, zato so kmetije pogosto napisale, da v Točkovalniku zapisani kriteriji niso bili upoštevani.

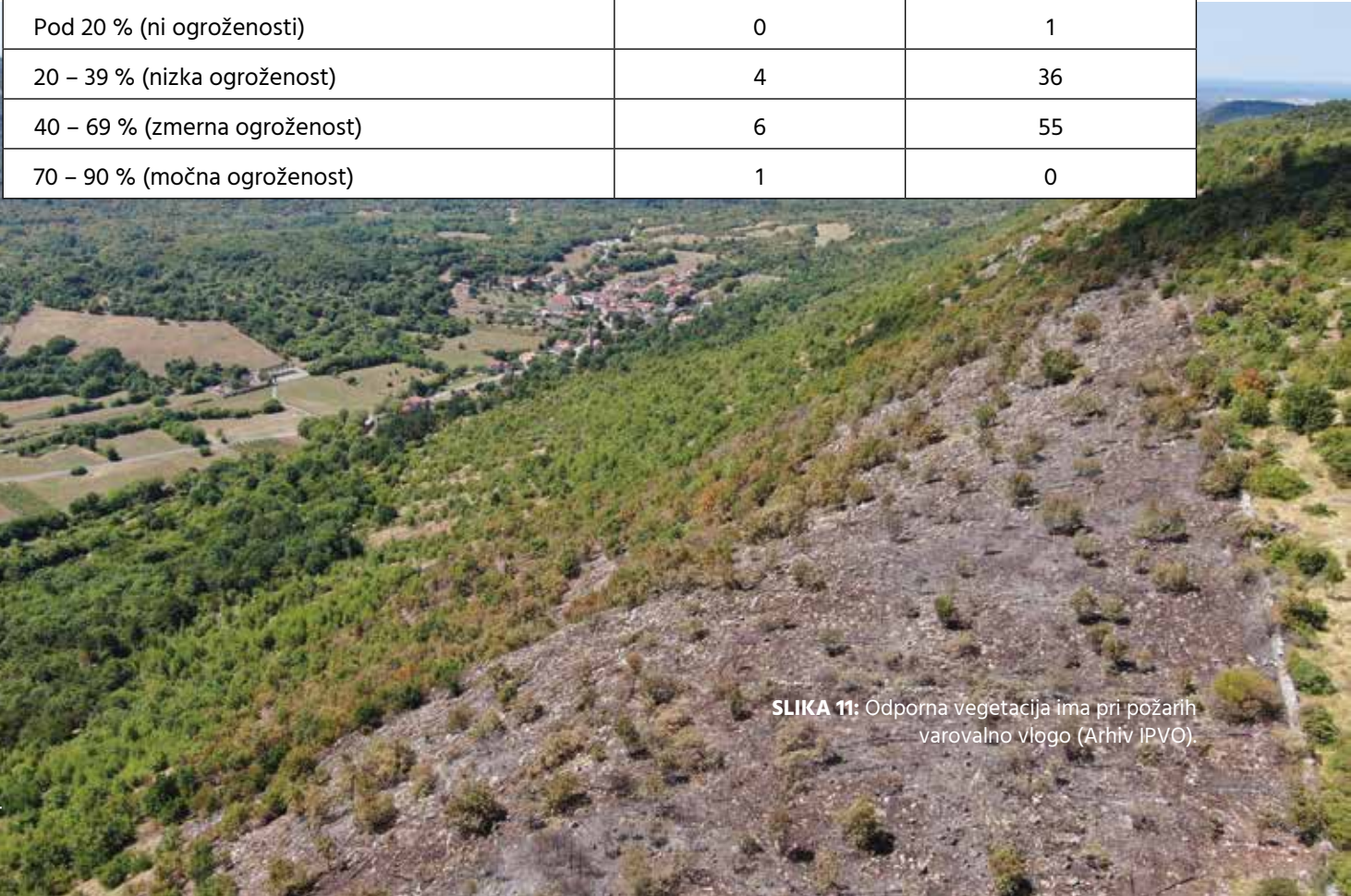
TABELA 3: Število in delež kmetij glede na geomantijsko ogroženost (2. steber)

% geomantijske ogroženosti	Število kmetij	% kmetij
Pod 20 % (ni ogroženosti)	1	1
20 – 39 % (nizka ogroženost)	2	18
40 – 69 % (zmerna ogroženost)	7	64
70 – 90 % (močna ogroženost)	1	1

Po geografski legi in opremljenosti kmetij, prikazano v Tabeli 4, izstopa zmerna ogroženost kmetij, največ točk prinesejo geografska lega, položaj v naselju ter požarni načrt, ki ga kmetije nimajo, ker ni obvezen.. Zato velja razmisliti o navedenih kriterijih v smeri oblikovanosti, da bi kmetije na njih lahko vplivale.

TABELA 4: Število in delež kmetij po geografski legi in opremljenosti ogroženosti (3. steber)

% geografske ogroženosti	Število kmetij	% kmetij
Pod 20 % (ni ogroženosti)	0	1
20 – 39 % (nizka ogroženost)	4	36
40 – 69 % (zmerna ogroženost)	6	55
70 – 90 % (močna ogroženost)	1	0

SLIKA 11: Odporna vegetacija ima pri požarih varovalno vlogo (Arhiv IPVO).

4 | ZAKLJUČEK

Inovativnost modela protipožarne varnosti temelji na povezanosti in hkratnem upoštevanju stanja kmetij na področju ekosistemskih storitev, geomantijskih značilnosti ter lege in opremljenosti kmetij. Vsak kriterij je ocenjen s točkami od 0 do 10 točk in manj točk kot zbere kmetija, manj je požarno ogrožena (visoko število zbranih točk pomeni močno požarno ogroženost in zahteva takojšnje ukrepe). Izdelan Model je v pomoč za preventivno oceno kmetij zlasti na požarno izpostavljenih območjih in daje lastnikom kmetije takojšnjo informacijo, na katerih področjih so potrebne spremembe in kako jih lahko izvedejo. Inovativnost Modela je v celostnem pristopu, pri čemer upoštevamo tako delovanje narave (ekosisteme in njihove storitve), zemeljske energije preko geomantijskih spoznanj ter geografske in infrastrukturne lastnosti kmetije. Hkratno upoštevanje vseh treh izhodišč odpira kmetijam dodatne priložnosti za celostno revitalizacijo in pogloblja v ljudeh povezanost z naravo in kmetijo, kar omogoča dolgoročno vzdržnost, razvoj in nove priložnosti za delovanje in s tem tudi izboljšanje ekonomskega položaja kmetij.

Model temelji na holističnem pristopu, ki združuje ekosistemske storitve in geomantijo ter mu hkrati doda širšo družboslovno in kulturno dimenzijo, dopolnjeno z nematerialnimi vidiki in vsebinami. Temu »klasična« znanost ne daje (zadostnega) pomena, hkrati pa različne »veje« znanosti in pristopi vedno bolj vključujejo tudi te sicer neznanstvene ali »kvazi« znanstvene vidike. V utemeljitvi modela smo izpostavili predvsem »Citizen Science« in uporabno/praktično znanost, kjer geomantijo vidimo kot vez med znanostjo in laičnim razumevanjem dogodkov, pojavov, procesov.

Oblikovani model je širše uporaben, saj govori o vitalnosti (odpornosti) kmetije in ne samo oceni požarne varnosti. Vidik požarne varnosti je le en segment vitalnosti kmetije. Vsekakor lahko trdimo, da se bo vitalna kmetija lažje spopadla s požarom ter se hitreje sanirala, kot ne vitalna kmetija.

Za Kras bi bil model, ki združuje ekosistemske storitve in geomantijo, še posebno uporaben. Z njegovo pomočjo bi lahko učinkoviteje upravljali naravne vire, izboljšali požarno odpornost z

rastlinami in vodo ter z geomantičnimi načeli optimizirali postavitev kmetij in zgradb, da bi zmanjšali vpliv burje in drugih požarnih tveganj.

Analiza Modela za 11 kmetij je pokazala, da ekosistemske storitve podpirajo požarno varnost na kmetijah in so kmetije ogrožene malo oz. niso ogrožene zaradi primanjkljaja ekosistemskih storitev. Zato je pomembno ohranjati vegetacijo in vodne elemente, ki so pomembni členi ekosistemskih storitev.

Največji delež kmetij, in sicer 64 %, je zmerno ogroženih zaradi nizkega vključevanja geomantijskih spoznanj, 18 % pa nizko ogroženih, kar pomeni, da je na področju geomantijskih vedenj še velika rezerva za vključevanje le-teh v požarno varnost, torej stara vedenja in energije zemlje niso dovolj integrirani v celostno požarno varnost kmetij.

Iz vidika geografske lege in opremljenosti kmetij, ki predstavljata klasični požarni ocenjevalni kriterij, so kmetije v več kot polovici zmerno požarno ogrožene in v 36 % nizko.

Po kriterijih zmerne in nizke požarne ogroženosti so nujni oz. priporočljivi ukrepi krepitve požarne varnosti, kar pomeni, da je potrebno v delovanje kmetije za večjo vitalnost vključevati pristope, ki lahko zmanjšajo požarno ogroženost.

Med kmetijami je najbolj ogrožena kmetija Francetovi, z zmerno ogroženostjo ji sledijo kmetija Markovi, kmetija Mahne, kmetija Jernejevi, kmetija BC Naklo in kmetija Cokan.

V kategorijo nizke ogroženosti sodijo kmetija Rogelja, kmetija Volk, kmetija Carstica in kmetija Frank.

Med požarno neogroženimi je kmetija Ana Vovk, kar je povezovati tako z geografsko lego, dejavnostmi, ki jih opravlja ter ekosistemsko zasnovanostjo.

V nadaljevanju so zbrani ukrepi, kako bi lahko povečali ekosistemsko varnost, izkoristili geomantijske informacije ter ravnali protipožarno glede na geografski položaj in opremljenost kmetij. Za razumevanje sestave modela je izdelana shema, ki povezuje tri stebre modela ter točkovalnik in ukrepe za povečanje ekosistemske, geomantijske in geografske požarne varnosti kmetij.

V nadaljevanju navedeni ukrepi so izbrani iz pregleda anketnih vprašalnikov kmetij, s katerimi bi lahko bolje prispevali k požarni varnosti kmetij. Ti ukrepi so poznani že iz zgodovine in prakse kmetij, zato bi jih veljalo bolje povezati z življenjem kmetij.

SLIKA 12: Zaraščanje kraške pokrajine (vir: Arhiv, IPVO).

PRILOGA: UKREPI ZA POVEČANJE POŽARNE VARNOSTI KMETIJ

Ekosistemski ukrepi

Zastopanost vegetacije in ureditve, ki zmanjšujejo širjenje požarov

- Ureditev vodnih elementov (mlak, ribnikov) in mokrišča, vodni jarki, zbiralniki.
- Obdelana zemljišča, travišča, mešana raba tal.
- Suhi zidovi.
- Proti ognju odporna vegetacija: lovorikovec, ruj, šipek, trnulja, navadni glog, navadna leska), ognjeodporne trave (trsje, šaši, modra bilnica in pasja trava), zelene pokrivne rastline (vinska trava, navadni bršljan, mačji krempej, sukoletniki in sivka) ter zelišča, ki niso gorljiva (timijan, rožmarin, sivka, origano, mačja meta, melisa in bazilika) in pomagajo zmanjšati hitrost širjenja ognja, pa še drevesa hrast, kostanj, platana, lipovec, bukev, topol in grmičevja

Upravljanje gorljive biomase

- Odstranjevanje strohnelega lesa in vegetacije.
- Kompostiranje.
- Redno vzdrževanje gozdov.

Uporaba naravnih načinov kmetovanja

- Biodinamika, ekološko kmetijstvo, permakultura in druge oblike naravnega kmetovanja.
- Gojenje odpornih rastlin, izogibanje sintetičnim gnojilom in gnojnici.
- Vključevanje drobnice in malih živali.
- Uporaba domačih semen in sadik.

Izobraževanje in ozaveščanje

- Stalno izobraževanje članov kmetije in sodelovanje v lokalnih, regionalnih in mednarodnih dogajanjih.

Geomantijski ukrepi

Prepoznavanje agresivne (geopatogene) energije na kmetiji

Prepoznavanje agresivnih energij v prostoru temelji na občutljivem zaznavanju in opazovanju. Agresivne energije lahko povzročijo spremembe v okolju.

- Vegetacija: Rastline na teh mestih težje uspevajo ali pa rastejo nenavadno (zvite, poškodovane, šibke).
- Razpoke v zgradbah: Pogoste razpoke, posedanje tal ali propadanje materialov lahko nakazujejo energetske motnje.
- Voda: Nemirno gibanje vode, vrtinci ali slabši okus podtalnice lahko signalizirajo težavne energije.
- Ljudje: Na mestih z agresivno energijo se ljudje lahko počutijo nemirno, razdraženo ali utrujeno brez očitnega razloga. Dolgotrajna izpostavljenost lahko povzroči stres, glavobole ali nespečnost.
- Živali: Psi se lahko izogibajo takšnim mestom, medtem ko se mačke včasih nanje celo usedejo, saj imajo drugačno reakcijo na težke energije.
- Podzemna voda ali geološke prelomi: Energetske motnje so lahko povezane s tokom podzemne vode, prelomi v zemeljski skorji ali magnetnimi anomalijami.
- Zemeljske mreže: Hartmannova ali Curryjeva mreža⁵ lahko na presečiščih ustvarjata točke z intenzivnimi in potencialno škodljivimi energijami.

Prepoznavanje vpliva človeške dejavnosti

- Elektromagnetno onesnaženje: Visokonapetostni daljnovodi, bazne postaje,

5 - Glej str. 30 / Opombe

- Wi-Fi in električne naprave lahko prispevajo k težkim energijam v prostoru.
- Gradnja: Velike zgradbe ali betonske strukture lahko blokirajo naravni energetski tok.
 - Zgodovina prostora: Prostori, kjer so se zgodili travmatični dogodki, vojne ali nesreče, lahko nosijo težko energijo.

Harmoniziranje naravnih elementov z rastlinjem

- Sadimo določena drevesa in rastline, ki so energetsko zaščitniške: zasaditev omenjenih energetskih rastlin na strateških mestih kmetije (usadi, slaba prst, izpostavljenost vetru) lahko pomaga ublažiti negativne učinke potencialnih požarov. Zasaditev dreves, ki imajo močne koreninske sisteme, lahko prispeva k stabilizaciji tal in ustvarja območja z višjo vlažnostjo, kar pomaga pri požarni varnosti.
- Zasadimo naravne pregrade: določene vrste vegetacije ščitijo pred agresivnimi energijami. Zasaditev vegetacije lahko pomaga pri preprečevanju širjenja požara.

Identifikaciranje »žarišč energije«

- Prepoznavanje določenih točk zemljišča kot energetsko močnih ali ranljivih. Če so te točke nameščene v bližini območij, kjer bi lahko prišlo do požarov (npr. suhe lege, kjer se hitro nabira suha biomasa), je treba poskrbeti za ustrezne zaščitne ukrepe. Na teh točkah je smiselno postaviti rezervoarje vode ali namestiti zaščitne sisteme proti požarom.
- Energetske vrzeli: nekatera območja lahko veljajo za »energetsko šibka«, kar pomeni, da bi bila ta območja bolj dovzetna za okoljske grožnje, kot so požari. Na teh mestih je priporočljivo uporabiti dodatne preventivne ukrepe, kot so naravne pregrade, zaščitna vegetacija in vodni sistemi. Energijske vrzeli so kritična območja, s poslabšano vitalnostjo krajine in kmetij. V organizmu okolja so to rane v organih telesa prostora kmetije.

Preverjanje lokacije in orientacije zgradb

- Orientacija zgradb glede na zemeljske energije: pravilna orientacija zgradb je ključna za harmonično energijsko zaščito. Zgradbe, ki so postavljene na ugodnih energetskih točkah (npr. na vzpetinah, kjer energija teče umirjeno), bodo bolj stabilne in manj dovzetne za poškodbe zaradi naravnih nesreč, kot so požari.
- Zaščitni zidovi ali hribi: hribi, gore ali umetni zaščitni zidovi za stavbami so pomembni za zaščito pred nenadzorovanimi energijami (kot so veter ali ogenj). Postavitev zgradb v bližini takih zaščitnih elementov lahko zmanjša vpliv.
- Uporaba simbolov (kozmogramov): v geomantičnih praksah se uporabljajo zaščitni simboli ali strukture (litopunkturni kamni, ki so kot akupunktura prostora). Vzpostavljajo zaščito, samozdravljenje in krepitev biopolja kmetije. Kozmogram je označevalec identitete in vitalnosti prostora. Po tradiciji je varovalno znamenje.

Geografska lega in opremljenost kmetije

Geografska lega in položaj

Objekte kot so rastlinjak, delavnica, objekti za storitvene dejavnosti postavimo na zatišne lege, kjer ni stalnih močnih vetrov in jih uredimo tako, da čim bolj izkoristimo naravne danosti kot so svetloba, osončenost ter po potrebi preuredimo teren v terase.

Vrste dejavnosti na kmetiji in strojna opremljenost

Za dejavnosti, ki povzročajo večje tveganje za požar, kot so delo z ognjem in občutljivimi materiali, posebej pripravimo požarno zaščito (gasilni aparat).

Požarni načrt kmetije

Kot preventivo si izdelamo požarni načrt in se posvetujemo z gasilskim društvom o vseh ukrepih, ki jih je potrebno poznati, glede na lokalno specifiko kraja in prostora.

Opombe:

1 / Energetske linije, znane tudi kot **leylines** v geomantiji, so subtilne energetske poti, ki naj bi prežemale Zemljino površje. Gre za koncept, ki predpostavlja, da zemeljska energija teče po določenih ravnih linijah, povezujočih pomembne naravne in kulturne točke, kot so gore, templji, cerkve, svetišča, starodavni spomeniki, reke, in gozdovi. Po teorijah geomantije imajo te linije naslednje lastnosti: **Pretok energije:** Energetske linije naj bi bile poti, po katerih teče naravna energija Zemlje. Po geomantiji te linije vplivajo na ljudi, živali in rastline ter na splošno vitalnost prostora. **Točke moči:** Tam, kjer se več energetskih linij križa, naj bi se oblikovale tako imenovane »točke moči« ali »čakre Zemlje«. Ta mesta veljajo za izjemno močna in so pogosto prizorišča starodavnih svetih objektov. **Zdravilne lastnosti:** bivanje ob energetskih linijah lahko pozitivno vpliva na zdravje in dobro počutje, saj naj bi ti kraji nudili stik z zdravilno energijo Zemlje. **Duhovni pomen:** Pokrajina ima svojo zavest (v starorimski kulturi: genius loci) s katero se lahko na določenih točkah lažje uglasimo. Z energetskimi linijami so pogosto povezane duhovne teorije, ki pravijo, da so te linije pota, ki jih duhovi ali druge nevidne sile uporabljajo za potovanje po Zemlji. Čeprav geomantija in koncept energetskih linij še nimata znanstvene podlage, jih velja vključiti v celovite analize prostora.

2 / V geomantiji so energetsko močne točke pogosto povezane s kraji, kjer se križajo energetske linije ali ley linije, kar jih lahko naredi posebno pomembne z vidika naravne energije in duhovnosti. Vendar pa protipožarna varnost ni klasična tema geomantije, saj ta disciplina bolj raziskuje subtilne energije zemlje, njihove vplive na prostor in ljudi, ne pa varnostne vidike. Kljub temu bi lahko upoštevanje energetskih točk in geomantijskih načel na nek način vplivalo na splošno varnost okolice, vključno s požarno varnostjo z upoštevanjem naslednjih elementov: **Naravne sile in elementi:** Geomantične točke so povezane z elementi, kot so zemlja, voda, zrak in ogenj. Na mestih, ki so energetsko močne točke, so naravne sile bolj izrazite. Zaradi tega je smiselno biti še posebej previden v smislu naravne varnosti, vključno s požarno varnostjo. **Raba prostora:** Če na močno energijski točki postavimo stavbo, bi geomantija lahko nakazovala, da je pomembno upoštevati naravno ravnovesje in ne ovirati pretoka energije. To bi lahko privedlo do pravilne postavitve objektov, ki so skladni z naravnim okoljem in varnejši pred naravnimi nesrečami, vključno z požari. **Obvladovanje vegetacije:** Če energetsko močne točke vsebujejo veliko vegetacije, ki se tradicionalno povezuje z naravno energijo, lahko to vodi do povečanja nevarnosti požarov, zlasti v sušnih obdobjih. Z ustreznim geomantijskim načrtovanjem in obvladovanjem vegetacije bi lahko bolje nadzorovali požarno tveganje. **Uravnoteženje elementov:** V geomantiji je pomembno, da elementi ostanejo v ravnovesju. V kontekstu protipožarne varnosti bi to lahko pomenilo, da poskrbimo za ravnovesje med energijo ognja in vode v okolici energetske točke. Na primer, prisotnost vodnih virov (bazeni, ribniki) v bližini ogroženih območij bi lahko zmanjšala tveganje za širjenje požara. Čeprav geomantija sama po sebi ni praktičen vodnik za požarno varnost, bi lahko

ljudje, ki spoštujejo geomantijo, uporabili njene principe za ohranjanje ravnovesja med naravo in človeškimi dejavnostmi, kar posredno vpliva na zmanjšanje nevarnosti požarov.

3 / Nekatere rastline, povezane z zaščito pred ognjem v geomantiji in ljudskem izročilu, vključujejo: **Rman (lat. *Achillea millefolium*) - Uporaba:** V ljudski medicini in magiji se rman uporablja kot zaščitna rastlina, ki naj bi ščitila pred nevarnostmi, vključno z ognjem. Rman naj bi pomagal tudi pri vzpostavljanju ravnovesja in harmonije med elementi. **Bela omela (lat. *Viscum album*) - Uporaba:** Bela omela ima dolgo zgodovino uporabe v duhovnih in zaščitnih ritualih. V nekaterih kulturah se uporablja za zaščito domov pred požari in drugimi nesrečami. Postavitev bele omele nad vhodom naj bi prinašala srečo in ščitila pred ognjem. **Pepelika (lat. *Salvia officinalis*) - Uporaba:** Pepelika ali žajbelj je znana po svojih čistilnih lastnostih, tako fizično kot duhovno. Dim iz žajblja se uporablja v različnih obredih za očiščenje prostora negativnih energij in zaščito pred škodljivimi vplivi, vključno z ognjem. **Hrast (lat. *Quercus spp.*) - Uporaba:** Hrast se že dolgo povezuje z zaščitnimi lastnostmi. V mnogih kulturah je simbol stabilnosti in moči. Hrastove veje ali listje so pogosto uporabljene v ritualih za zaščito doma pred nesrečami, vključno s požarom. **Brin (lat. *Juniperus communis*) - Uporaba:** Brinov les in jagode se uporabljajo za ustvarjanje dimov, ki naj bi imeli zaščitne lastnosti. V nekaterih tradicijah se brinov dim uporablja za očiščenje prostora in zaščito pred uničujočimi silami, kot je ogenj. **Pelargonija (lat. *Pelargonium spp.*) - Uporaba:** Pelargonija, zlasti tista z dišečimi listi, se uporablja za zaščito pred nesrečami. Postavitev pelargonije blizu oken ali vrat naj bi ščitila pred požarom in drugimi nevarnostmi. **Lovor (lat. *Laurus nobilis*) - Uporaba:** Lovorov list je pogosto uporabljen v ritualih zaščite, kjer simbolizira moč in varnost. V nekaterih tradicijah se verjame, da lahko lovor ščiti dom pred požari, še posebej, če ga obesimo nad vrata. Vse te rastline se pogosto uporabljajo v okviru geomantije in ljudskega izročila zaradi svojih simboličnih ali energetsko zaščitnih lastnosti. Čeprav te rastline same po sebi ne morejo fizično preprečiti požara, se njihova uporaba v obredih in zasaditvi v prostor pogosto povezuje s preprečevanjem negativnih vplivov, vključno z ognjem.

4 / Pri zaščitni postavitvi vegetacije po **feng shuiju** in **drugih geomantičnih praksah** je cilj ustvariti naravno ravnovesje ter zagotoviti zaščito pred različnimi naravnimi in energetskimi vplivi, vključno z ognjem. Nekaterе vrste rastlin imajo simbolične ali energetske lastnosti, ki veljajo za zaščitniške, hkrati pa lahko praktično pomagajo pri **preprečevanju širjenja požara**. Pri izbiri vegetacije, ki je po geomantiji zaščitniška in lahko tudi v praksi zmanjšuje nevarnost požarov, je pomembno upoštevati več dejavnikov, kot so odpornost na sušo, vlažnost in gorljivost. Tu je nekaj primerov rastlin, ki izpolnjujejo oba kriterija: **Aloe vera (lat. *Aloe barbadensis*)** je rastlina, ki prinaša zdravje in zaščito v dom. Njeni sočni listi shranjujejo vodo, zaradi česar je manj gorljiva in tako pomaga zmanjšati širjenje požara. **Praktične lastnosti:** Njena sposob-

nost shranjevanja vode pomeni, da je zelo odporna na suho okolje in težje zagori. **Sukulente (različne vrste)** na splošno simbolizirajo stabilnost in dolgoživost ter v prostor prinašajo harmonično energijo. **Praktične lastnosti:** Zaradi svojih debelih, mesnatih listov, ki zadržujejo vodo, so sukulente zelo odporne na sušne razmere in manj gorljive, zato so primerne za ogrožena območja. **Lavanda (lat. Lavandula spp.)** se uporablja za čiščenje energije in zaščito pred negativnimi vplivi. **Praktične lastnosti:** Lavanda je sicer odporna rastlina, vendar ima nizko gorljivost v primerjavi z drugimi sredozemskimi rastlinami, še posebej, če je redno obrezovana. **Hrast (lat. Quercus spp.)** je v mnogih kulturah simbol moči, stabilnosti in zaščite, še posebej, če se sadi okoli doma. **Praktične lastnosti:** Hrasti so odporni na ogenj zaradi debele skorje, ki ščiti notranji del drevesa pred vročino. **Žajbelj (lat. Salvia officinalis)** velja za očiščevalno rastlino, ki odganja negativne vplive in ščiti dom. **Praktične lastnosti:** Žajbelj je trpežna rastlina, ki prenese sušo, a z rednim obrezovanjem in odstranjevanjem odmrlih delov lahko pripomore k zmanjšanju gorljivosti. **Brin (lat. Juniperus spp.)** se uporablja kot simbol zaščite pred negativnimi energijami, zli duhovi in slabimi vplivi. **Praktične lastnosti:** Brin je relativno ognjevaren zaradi debelih iglic in zadrževanja vode, a ga je potrebno redno obrezovati. **Glog (lat. Crataegus spp.)** simbolizira moč in zaščito. V tradicionalnih praksah velja za drevo, ki ščiti pred negativnimi vplivi in nesrečami. **Praktične lastnosti:** Njegova struktura z gostimi vejami in listi lahko deluje kot zaščitna pregrada pred ognjem, saj pomaga upočasniti širjenje plamenov. **Rosmarin (lat. Rosmarinus officinalis)** simbolizira zdravje in zaščito. Uporablja se za očiščenje energije v domu in okolici. **Praktične lastnosti:** Rožmarin je sicer odporna rastlina, ki se uporablja v mediteranskih vrtovih, vendar zahteva redno obrezovanje, da ostane nizko gorljiv. **Kapucinka (lat. Tropaeolum majus)** se v nekaterih tradicijah uporablja za privabljanje dobrih energij in zaščito pred škodljivci in negativnostjo. **Praktične lastnosti:** Kapucinka je zemeljsko pokrovna rastlina, ki je odporna na sušne razmere in zaradi svoje vlažne strukture ni nagnjena k hitremu širjenju ognja. **Hrastov gaber (lat. Carpinus betulus)** je tradicionalno drevo, ki simbolizira zaščito, dolgoživost in stabilnost. **Praktične lastnosti:** Njegova gostota in struktura lahko deluje kot učinkovita pregrada pred požarom, saj ga je težko zažgati. **Strategije za zaščito pred požari z rastlinami:** Rastline, ki zadržujejo vodo: Izbira sukulентов in drugih rastlin, ki naravno zadržujejo vodo, lahko pomaga zmanjšati širjenje požara, saj ne gorijo tako hitro. **Odpornost na sušo:** Ognjevarne rastline, ki prenašajo sušna obdobja, kot so aloe vera, sukulente in brin, so ključne na območjih, kjer so pogosti požari. **Obrezovanje in vzdrževanje:** Redno odstranjevanje suhih vej, listov in cvetov zmanjša gorljivost vegetacije in poveča zaščitni učinek. S pravilno izbiro rastlin, ki imajo vlogo zaščite tako v simboličnem kot praktičnem smislu, lahko ustvarimo varnejše in bolj harmonično okolje ter obenem zmanjšamo tveganje širjenja požarov.

5 / Hartmannova mreža je energetska mreža Zemlje, ki jo je odkril nemški zdravnik Ernst Hartmann. Gre za nevidno mrežo naravnega sevanja, ki prekriva celoten planet v obliki pravokotnih linij.

- Kako izgleda?**
- Mreža tvori kvadrate približno 2 × 2,5 metra v smeri sever-jug in vzhod-zahod.
 - Linije so široke okoli 20–30 cm in naj bi bile močnejše na križiščih.

- Zakaj je pomembna?**
- Nekateri verjamejo, da lahko dolgotrajno bivanje na teh linijah (zlasti na njihovih presečiščih) negativno vpliva na zdravje, saj se tam kopiči neugodno sevanje.
 - Lahko povzroča slab spanec, utrujenost, glavobole ali občutek nelagodja.

- Kako se zaščititi?**
- Postelja ali delovno mizo prestavite stran od križišč linij.
 - Za zaznavanje teh mest lahko uporabite nihalo ali pomoč radiestezista.
 - Nekateri uporabljajo bakrene palice ali kristale za zmanjšanje vpliva sevanja.

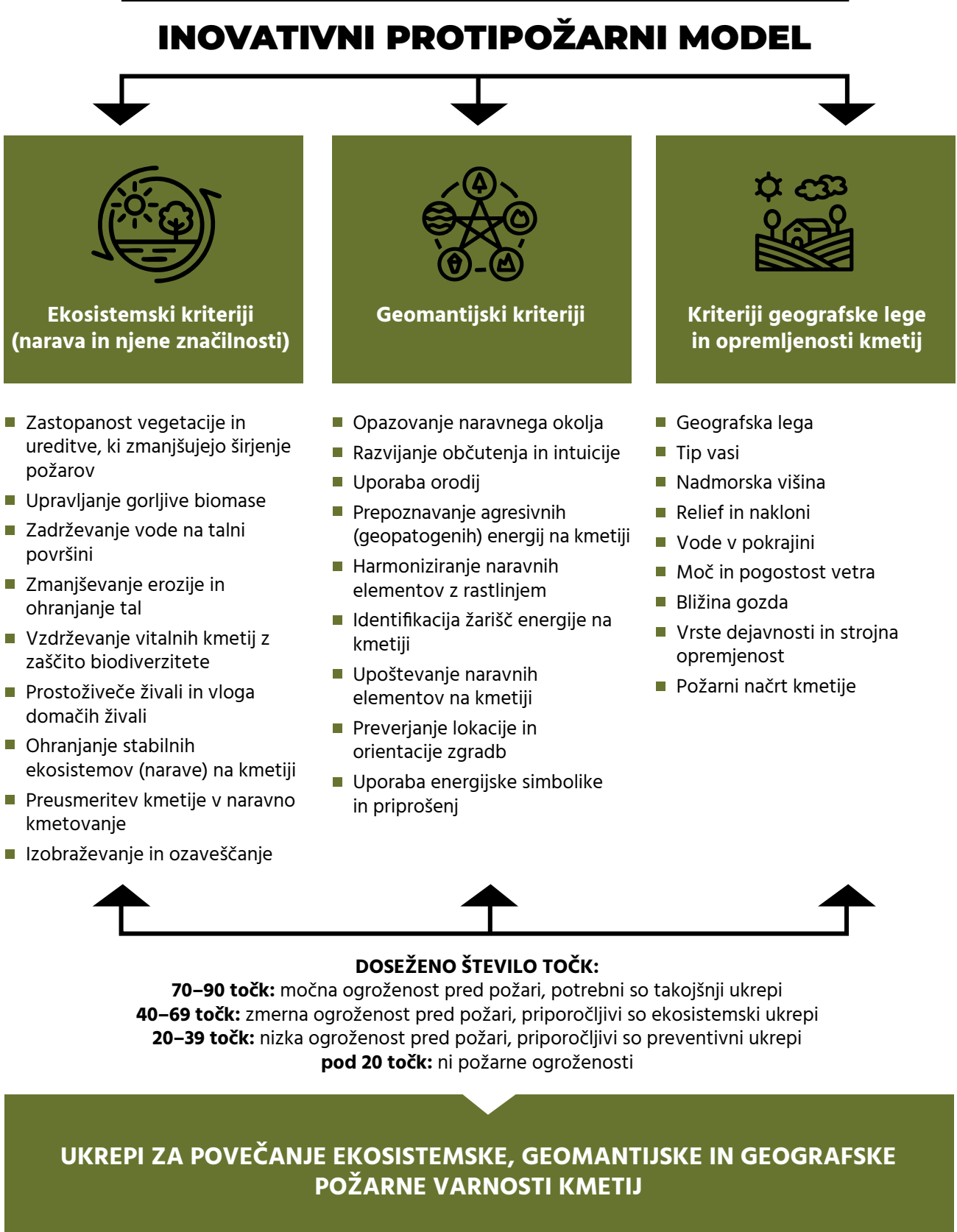
Curryjeva mreža je ena od nevidnih energetskih mrež Zemlje, podobna Hartmannovi mreži, vendar se razlikuje po usmeritvi in vplivu.

- Kaj je Curryjeva mreža?**
- Je diagonalna mreža v primerjavi s Hartmannovo, ki poteka v smeri sever-jug in vzhod-zahod.
 - Poteka severovzhod–jugozahod in severozahod–jugovzhod, torej pod kotom 45° glede na Hartmannovo mrežo.
 - Razdalja med linijami je približno 4 × 4 metre, širina pa je okoli 50 cm.

- Zakaj je pomembna?**
- Njena sevanja naj bi bila močnejša ponoči, zato lahko vplivajo na kakovost spanca in povzročajo nespečnost, nočne more ali zbujanje brez energije.
 - Na presečiščih Curryjeve mreže se lahko energijsko kopičijo negativni vplivi, zlasti če so tam prisotni še drugi moteči dejavniki, kot so podzemni vodni tokovi ali elektromagnetno sevanje.

- Kako zmanjšati vpliv?**
- Prestavitev postelje ali delovnega prostora stran od presečišč mreže.
 - Uporaba kristalov (npr. črni turmalin ali šungit) za harmonizacijo prostora.
 - Radiestezisti lahko pomagajo določiti natančne lokacije mrež v prostoru.

Model:

Projekt **EIP »Inovativni protipožarni model celostne revitalizacije kmetij«**, je bil sofinanciran s sredstvi Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, v okviru ukrepa M16 – Sodelovanje, podukrep M16.2 – Podpora za pilotne projekte ter za razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij.

Za vsebino so odgovorni partnerji projekta: Inštitut za promocijo varstva okolja, Zavod za celostni razvoj Anima Mundi, Kmetija Jernejevi, Kmetija Ana Vovk, Kmetija Mahne, Kmetija Frank, Kmetija Volk, Grm Novo Mesto, Biotehniški center Naklo, Javni zavod za turizem in kulturo Miren Kras, Kmetija Rogelja, Kmetija Francetovi, Ekološka kmetija Carstica, Kmetija Markovi, Kmetija Cokan.

Organ upravljanja, pristojen za izvajanje pomoči iz EKS RP za obdobje 2014–2020,
je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Več o projektu:
www.kmetija-jernejevi.si

PRIROČNIK ZA INOVATIVNI PROTIPOŽARNI MODEL

Izdajatelj: IPVO

Avtorji: ddr. Ana Vovk, mag. Zdenka Žakelj, dr. Jože Podgoršek, Karin Lavin, Robi Lavin

Sodelujoči: Tamara Urbančič, Lilijana Mahne, Maja Klemen Cokan, dr. Mateja Colarič Bajc, dr. Dragan Žnidarčič, Aleš Žakelj, mag. Alenka Volk, Tomaž Volk, Mitja Volk, Marko Cvetko, Magda Rogelja, Tadej Rogelja, mag., Urška Frančeškin, Vera Lipičar, Anja Sedevčič Lasič

Lektoriranje: Martina Oberman Žnidarčič • **Oblikovanje:** Barbara Kogoj

Produkcija: GEAart d.o.o. • **Tisk:** DEMAT d.o.o. • **Naklada:** 200 • **Februar 2025**

PARTNERJI V PROJEKTU:

KMETIJA
ANA VOVK

KMETIJA
MAHNE

KMETIJA
FRANK

KMETIJA
FRANCETOVI

